Ազգ

Azg

Նոյեմբեր 28 Հինգշաբթի 1993

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

Գ տարի, թիւ 207 (458)

գինը 25 ռ.

դասիչ 69149

Երեւան 375010

Հանրապետութեան 47

հեռ. 581841, ֆաքս 562941

տելեքս 243266 CPIRI SU

Անկարա

Հայ ահաբեկիչները Թուրքիայո՞ւմ

Թուրքիայի ներքին գործերի նախարար եւ կառավարական խոսնակ Յըլդըրըմ Աքբուլութը հայտարարեց, թե որոշ հարեւան երկրներ, որոնք չեն ցանկանում Թուրքիայի ժողովրդավարական զարգացումը, աջակցում են անջատողական ահաբեկչական կազմակերպություններին: «Ճշմարիտ ուղի» կուսակցության Ստամբուլի տեղական կազմակերպության հավաքի ժամանակ Աքբուլութը հայտարարեց, որ ոչ ոք չի կարող մասնատել Թուրքիան: Նա նշեց. «Որոշ հարեւաններ ցանկանում են Թուրքիայում տապալել ժողովրդավարությունը, այնպես, որ հնարավոր լինի մասնատել նրան որպես վաշ որի նման: Ի՞նչ են անում հայ եւ սիրիացի ահաբեկիչ զինյալները մեր երկրի հարավարեւելքում: Նրանց կրոնը եւ լեզուն տարբեր են: Ի՞նչ են անում նրանք արեւելքում եւ հարավ-արեւելքում: Ի՞նչ քարոզչական գաղափարներ են նրանք մատուցում. պարզ է, դրանք սոսկ վարձկաններ են»: Աքբուլութը նաեւ հայտարարեց, որ ահաբեկչական կազմակերպությունները ընդհանուր բան չունեն մարդու իրավունքների եւ ժողովրդավարության հետ: BBC

Երգան

Ռաֆսանջանիի այցը Բաքու

Իրանի նախագահ Ալի Աքբար Հաշեմի Ռաֆսանջանին եռօրյա այցով երեքշաբթի օրը ժամանեց Բաքու: Ադրբեջանի ԱԳՆ-ը հայտնեց, որ այս այցելությունը կանխատես նախատեսված չէր, եւ այն կայացավ նախագահ Հեյդար Ալիեւի հատուկ հրավերով: Ռաֆսանջանին մտադիր է այցելել Բաքվի մի շարք խոշոր ձեռնարկություններ: Նախատեսվում է մոտ քառասուն համատեղ փաստաթղթերի ստորագրում: Նույն օրը Ռաֆսանջանին Հեյդար Ալիեւի ասաջարկով Բաքվի գլխավոր մզկիթ Թեզեփիրում ադրբեջանցի հավատացյալների հետ երեկոյան նամազ կատարեց: Ելույթ ունենալով հավատացյալների առաջ, Ռաֆսանջանին նշեց, որ խորապես զգացված է իր հանդեպ ուշադրությամբ եւ դա գնահատում է որպես իրանական ժողովրդի եւ իսլամի հանդեպ եղբայրական զգացումների արտահայտություն: Խոսելով հայ-ադրբեջանական հակամարտության մասին, Ռաֆսանջանին վստահություն հայտնեց, որ ադրբեջանական ժողովուրդը «ալլահի օգնությամբ կհավաքի իր ուժերը եւ արժանի պատասխան կտա թշնամուն»: Նա հայտնեց, որ Իրանը որպես հարեւան եղբայրական երկիր, շահագրգռված է Ադրբեջանում խաղաղության հաստատմամբ եւ ամեն կերպ կօգնի եղբայրական մուսուլման ժողովրդին եւ կքաժանի հարյուր հազարավոր ադրբեջանցի փախստականների զրկանքները:

Իրանի նախագահի ելույթը ավարտվեց բազմաձայն գոչյով. «ալլա ու աքբար»: Երեկ առավոտյան Ռաֆսանջանին եւ Ալիեւը այցելեցին Շեհիդների ծառուղին, որտեղ հարգեցին 1990 թ. Բաքվի հունվարյան դեպքերի եւ հայ-ադրբեջանական պատերազմի զոհերի հիշատակը: Իրանի ժողովրդի եւ նախագահի անունից պսակ դրվեց: Սակայն, դիտորդների կարծիքով, հիմնական նպատակը բարձր մակարդակի բանակցություններն են, որտեղ ամենայն հավանականությամբ կքննարկվեն Ղարաբաղի հիմնախնդիրները: Այս հարցը, երջանային մյուս խնդիրների շարքում, նախորդ օրը Ռաֆսանջանին քննարկեց նաեւ Ալմա-Աթայում, Ղազախստանի նախագահ Նազարբաեւի հետ: «Ազգ»

Ճակատ

ԼՂՀ ՈՒԺԵՐԸ ՋԱԽՋԱԽԻՉ ՀԱՐՎԱԾՆԵՐ ԵՆ ՀԱՍՑՆՈՒՄ

Սպանվածների մեջ հայտնաբերվել են մոջահեդների դիակներ

Երեկ ԼՂՀ հարավային մասերում իրադրությունը մնացել է ծայրաստիճան լարված: Նախորդ օրը ադրբեջանական Մամեդբեյլի եւ Խանլղ գյուղերի կրակակետերը լռեցնելուց հետո, անցած գիշեր եւ առավոտյան ԼՂՀ պաշտպանության բանակի հրամանատարությունը հայկական ուժերին հրամայել է միակողմանի դադարեցնել մարտական գործողությունները, որպեսզի ադրբեջանցի խաղաղ բնակչությունը կարողանա դուրս գալ մարտական գործողությունների գոտուց: Ինչպես Ստեփանակերտից հայտնում է մեր թղթակից ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆԸ, խաղաղ բնակչության հետ Իրան են տեղափոխվել նաեւ ադրբեջանական բանակի որոշ ստորաբաժանումներ իրենց զենքով եւ զրահամեքենաներով:

Նոյեմբերի 27-ին, մոտ ժամը 14:20-ին ադրբեջանցիները կրկին խախտել են ժամանակավոր զինադադարը: Ադրբեջանական ստորաբաժանումները զանգվածային հրթիռահրետակոծման են ենթարկել հայկական պաշտպանական դիրքերը Կուբաթլիի եւ Զանգելանի շրջաններում: Մարտերի արդյունքում եղյուսեք կան կորուստներ. հայերի կողմից կա 3 զոհ եւ 4 վիրավոր: Ադրբեջանցիների զոհերն անհամեմատ շատ են. մոտ չորս տասնյակ սպանված, որոնց մեծամասնությունը օտար երկրների փաստացիներ են, հիմնականում մոջահեդներ: Երեկ ժամը 17-ի դրությամբ մարտերն այս հատվածում շարունակվում էին: Ադրբեջանական զորքերի խոշոր կուտակումներ են նկատվում Մարտակերտի շրջանի հյուսիսարեւելյան հատվածում եւ Աղդամի շրջանում: Չի բացառվում այս ուղղություններով Ադրբեջանի բանակի հարձակումը: «Ազգ»

Երեւան

ԵԱՀԽ նախագահը հանդիպեց ԼՂՀ ՊՊԿ նախագահ Ռ. Քոչարյանի հետ

Բարոնուհի Մարգարետ աֆ Ուգլասի մամուլի ասուլիսը

Երեկ Երեւանում տեղի ունեցավ ԵԱՀԽ գործող նախագահ, Շվեդիայի թագավորության արտաքին գործերի նախարար բարոնուհի Մարգարետ աֆ Ուգլասի հանդիպումը ԼՂՀ ՊՊԿ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի եւ ԱԳՆ ղեկավար Արկադի Ղուկասյանի հետ: Զրույցի ընթացքում քննարկվեցին ԵԱՀԽ գլխավորությամբ ղարաբաղյան խնդրի խաղաղ կարգավորման հետ կապված հարցեր: Հանդիպման մասնակիցները ԵԱՀԽ Մինսկի համաժողովի Ղարաբաղի հարցի շուրջ աշխատանքները սկսելու համար հիմնավորեցին բախման գոտում երաշխավորված հրադադարը:

Մնկօրյա այցն ավարտվեց մամուլի ասուլիսով: Մինչ այդ տիկ. աֆ Ուգլասը հանդիպում էր ունեցել նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի, վարչապետ Հրանտ Բագրատյանի, արտաքին գործերի առաջին փոխնախարար Ժիրայր Լիպարիտյանի հետ: Բացման խոսքով հանդես եկավ դեսպան, Շվեդիայի ԱԳՆ մամուլի եւ լրատվության վարչության պետ պրն. Հարդ Համրին: Այցելությունը երկու նպատակ ուներ. ծանոթանալ Հայաստանի, որպես ԵԱՀԽ նոր անդամ երկրի, քաղաքական, սոցիալ-տնտեսական իրավիճակին եւ հնարավոր դարձնել Հայաստանի ներգրավումը եվրոպական պետությունների ընկերակցության մեջ: Խնդիրների մյուս խումբը Լեռնային Ղարաբաղի երկարաձգվող հակամարտության կարգավորման շուրջ էր:

Բարոնուհի աֆ Ուգլասը մտահոգություն հայտնեց Լեռնային Ղարաբաղի վերջին իրադարձություններից հետո խաղաղության կայուն հիմքեր ստեղծելու հարցում եւ շեշտը դրեց հակամարտության խաղաղ լուծման վրա: Նա հայտնեց նաեւ, որ Ղարաբաղում մարդիկ նույնպես տուժել են: Այն հարցին, թե ինչպես կմեկնաբանի Ալիեւի նախորդ օրվա հայտարարությունը երրորդ ուժի ներգրավման մասին, նա հավաստեց, որ պետք է ներգրավել բոլոր այն ուժերը, որոնք կողմ են խնդրի խաղաղ լուծմանը՝ նշելով, որ ԵԱՀԽ գործում է 1975 թ. Հելսինկիում ընդունված քաղաքներով, ըստ որի հարգվում է որեւէ երկրի տարածքային ամբողջականությունը, իսկ սահմանների փոփոխման ցանկացած հարց լուծվում է խաղաղ ճանապարհով, մարդու իրավունքների պաշտպանությամբ:

Ինչ վերաբերում է Լեռնային Ղարաբաղի կարգավիճակին, նա պատասխանեց, որ այն կորոշվի միայն բանակցությունների ընթացքում: Զիջումների հնարավորությունը տիկին աֆ Ուգլասը տեսնում է միայն Մինսկի խմբի աշխատանքների ընթացքում: Նա նաեւ նշեց, որ ԵԱՀԽ քաղաքական կազմակերպություն է եւ բացառում է որեւէ ռազմական միջամտություն, իսկ անհրաժեշտության դեպքում հիմնվում է բոլոր կողմերի համաձայնության վրա եւ միմիայն ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի միջոցով կարող է հանգել նման որոշման: Չնայած դարձյալ խոսքը ոչ թե ռազմական միջամտության, այլ կարգավորման խաղաղ հսկողության մասին է: Լրագրողներից մեկի զուգահեռմանը Կիպրոսի իրադարձությունների հետ նա պատասխանեց, թե ցանկացած համեմատություն քաղաքական իրադարձությունների միջեւ տեղին չէ:

ՌՈՒԶԱՆ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Գյուլիստանի պայմանագրի 150-ամյակը: Երկուշաբթի օրը Մոսկվայում կայացած շնեղ հանդերով նշվեց 1813 թ. Գյուլիստանի պայմանագրի 180-ամյակը, համաձայն որի Ղարաբաղը Պարսկաստանից անցել էր Ռուսաստանին: Մոսկվայում երեք օր տեւած տոնախմբությունները կազմակերպվել էին Միջազգային Հայահայկական ասամբլեայի կողմից: Այդ ծրագրով նախատեսվում են նաեւ Ռուսաստանի, Հայաստանի եւ Ղարաբաղի գործարար մարդկանց, քաղաքագետների եւ մշակույթի գործիչների հանդիպումներ: ՏԱՍՍ

Մոսկվա

Ռուսաստանը հայերից պահանջում է դադարեցնել առաջխաղացումը

Նոյեմբերի 25-ին Ռուսաստանը հայտարարել է, որ Լեռնային Ղարաբաղի հայկական ուժերը պետք է դադարեցնեն իրենց առաջխաղացումը ադրբեջանական տարածքով եւ վերադառնան նախկին դիրքերին: Ռուսաստանի արտգործնախարարության հայտարարության մեջ նշվել է, որ ղարաբաղյան ուժերը առաջ են մղվել դեպի հարավ-արեւմուտք, չնայած որ զինադադարը երկարաձգվել էր մինչեւ նոյեմբերի 5-ը: «Ղարաբաղյան կողմի առաջխաղացումը նշանակում է հակամարտության հետագա ընդլայնում, որը կարող է աղետալի հետեւանքներ ունենալ տասնյակ հազար փախստականների համար, եթե նկատի ունենանք մոտալուտ ձմեռը: Չնայած ռուսական միջնորդության շարունակական ջանքերին, կողմերը չեն կարողանում կամ չեն ցանկանում իրականացնել իրենց պարտավորությունները սեփական զինուժերի նկատմամբ», նշվել է հայտարարության մեջ: Ռոյթեր

Լյուցեռն

Հայ շախմատիստների առաջին հաղթանակը

Շախմատային մեկնաբան ԳԱԳԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԸ հատուկ «Ազգի» համար հաղորդում է Լյուցեռնից

Շախմատի աշխարհի թիմային առաջնության չորրորդ տուրում Հայաստանի հավաքականն առաջին հաղթանակը տարավ: Մեր ընտրանին հանդիպում էր Իսլանդիայի հավաքականի հետ, որը նախորդ օրը դարձավ մրցաշարի ամենամեծ անակնկալի հեղինակը՝ հաղթելով թիմ մեկ հավակնորդ Ռուսաստանի հավաքականին: Մրցախաղը կրկին անհաջող սկսվեց: Լպուտյանը սպիտակներով մեծ առավելություն ստանալով Պետուրսոնի դեմ, անսպասելիորեն կորցրեց փիլոնում բույլ տվեց եւ 26-րդ խաղում հանձնվեց:

Բարեբախտաբար, մեր մյուս շախմատիստներն այդ անհաջողությունից չընկճվեցին: Առաջին խաղատախտակի վրա Վահանյանին փոխարինած Հակոբյանը սեւերով փայլուն անցկացրեց պարտիան հանրահայտ գրոսմայստեր Հյարթարսոնի հետ, բազմում համարձակ զոհաբերությամբ անցավ ուժեղ գրոհի եւ գեղեցիկ հաղթանակ տարավ: Նույնպես սեւերով խաղացող Մինասյանը հաստատություն կնքեց մեկ այլ ճանաչված գրոսմայստեր Օլաֆսոնի հետ: Մրցախաղի բախտը վճռեց Անաստասյանը, որը գործում էր մեծ վերելքով: Նա Ստեֆանսոնին զոհաբերեց նախ զինվոր, ապա որակ եւ փոխարքիկ ուժերով վճռական գրոհ ծավալելով բերեց հաղթական միավորը՝ 2.5-1.5: Հայաստանի հավաքականը 4 տուրից հետո 7.5 միավորով առայժմ 5-րդ տեղում է: ■

Աշխարհ

Հայիթիի նախագահը վերադարձի հնարավորության է սպասում

Ժողովրդավարական ուղղվածության պատգամավորների ջանքերը վտարված նախագահ Արիստիդին վերականգնելու ուղղությամբ հաջողությամբ չեն պսակվում: Արդեն երրորդ օրն է խորհրդարանը չի կարողանում քվորում ապահովել, որպեսզի վավերացնի պաշտոնակերին ներում շնորհելու նախագիծը, ինչը ներկա զինվորական վարչակարգին հնարավորություն կտա հանգիստ հրաժարական տալ: Դիվանագետները նշում են, որ տարագրումից շաբաթ օրը ՄԱԿ-ի միջնորդությամբ Արիստիդի վերադարձի ծրագիրը չնայած միակն է, սակայն անհնար է իրագործել:

Սպանություններ Կահիրեում

Եգիպտոսի մայրաքաղաք Կահիրեի ամենաշքեղ հյուրանոցներից մեկում՝ Սեմիրամիսում, մի զինված եգիպտացի անկանոն կրակ բաց արեց եւ սպանեց 3 զբոսաշրջիկների ու վիրավորեց 4-ին: Զոհերից 2-ը ամերիկացի են, իսկ մեկը՝ ֆրանսիացի, որոնք Կահիրեում մասնակցում էին ֆրեսկոների միջազգային համաժողովին: 32-ամյա մարդասպանը ձերբակալվել է: Ոստիկանությունը հայտնեց, որ երիտասարդը հոգեպես անհավասարակշռված անձնավորություն է եւ այս դեպքը չի կապվում զբոսաշրջիկների դեմ ահաբեկչությունների շարքի հետ:

Բելֆաստ. Ահաբեկչային մենամարտ

Բողոքական մի զինյալ Բելֆաստի կաթոլիկ թաղամասում սպանել է 2 աղքատավորի եւ վիրավորել 5 այլ մարդու, իսկ ամբոխի մեջ մի զինվորի բացած գնդակոծության հետեւանքով վիրավորվել է մեկ այլ կաթոլիկ: Ծայրահեղական բողոքականները երդվել են կիրակի օրը Իռլանդական հանրապետական բանակի ռմբահարման 10 զոհերի վրեժն առնել:

ՄԱԿ-ի զինվորները արյունահեղության վկաներ

ՄԱԿ-ի խաղաղապահները մուտք են գործել կենտրոնական Բոսնիայի հատամական Ստուպնիդոլ գյուղը եւ հայտնել են, որ գտել են խաղաղ բնակչության կոտորածի ապացույցներ: Երկուշաբթի օրը գյուղի վերադարձները լրագրողներին հայտնել էին, որ անցած շաբաթվա վերջին դիմակավորված խորվաթ զինվորները սպանել էին 80 մուսուլմանների:

Քրիստոֆերը այցելեց Լատվիա

ԱՄՆ պետքարտուղար Ուորեն Քրիստոֆերը Լատվիա ժամանելուն պես Ռուսաստանին կոչ արեց մնացած 16 հազար զինվորները հանել այս Մերձբալթյան երկրից: Ավելի վաղ, Բելառուս կատարած այցելության ժամանակ պետքարտուղարը մեծ գոհունակություն էր արտահայտել այս հանրապետության՝ իր միջուկային սպառազինությունները ապամոնտաժելու պատրաստակամության կապակցությամբ: ■

Հայ

Լ. Տեր-Պետրոսյանը մեկնեց Ֆրանսիա

Երեկ, Փարիզում «Կիլիկիայի հայոց թագավորությունը 12-14-րդ դարերում» ցուցահանդեսի բացմանը ներկա գտնվելու համար, Ֆրանսիայի մայրաքաղաք մեկնեց Հայաստանի պաշտոնական պատվիրակությունը Հանրապետության նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի գլխավորությամբ:

Այցի ընթացքում նրան ուղեկցողների մեջ է լինելու ՀՀ կառավարության պետնախարար Վազգեն Սարգսյանը: Նույն նպատակով հայրենիք է մեկնել նաեւ Հայաստանում Ֆրանսիայի արտակարգ եւ լիազոր դեսպան տիկին Ֆրանս դը Արբինգը: Ցուցահանդեսի բացմանը, որին նախորդել է նույնանուն գիտաժողովի անցկացումը Ռուսաստանում, իր ներկայությունն է խոստացել Ֆրանսիայի նախագահ Ֆրանսուա Միտերանը:

Պատվիրակությունը Հայաստան կվերադառնա շաբաթ օրը՝ նոյեմբերի 30-ին:

Ցուցահանդեսի մասին մանրամասն 7-րդ էջում: «Ազգ»

digitised by A.R.A.R.@

Խորհրդարան

ՀՏՇ-ն մտադիր է ամեն գնով տապալել բարեփոխումները

Հոկտեմբերի 26-ի երեկոյան նիստից սկսած նորից շիկացել է ՀՀ Գերագույն խորհրդի մթնոլորտը: Այս անգամվա կրքերի բորբոքման պատճառը «Պետական ձեռնարկությունների եւ անավարտ շինարարության օբյեկտների սեփականաշնորհման եւ ապապետականացման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում ՀՀ կառավարության կողմից առաջարկվող փոփոխություններն են: Ըստ այդ նախագծի, «Պետական ձեռնարկության հավելյալ բաժնի 20 տոկոսը ենթակա է անհատույց սեփականաշնորհման տվյալ ձեռնարկության այն աշխատողներին, որոնք այդ մասին որոշում ընդունելու պահին տվյալ ձեռնարկությունում ունեն առնվազն մեկ տարվա անընդհատ աշխատանքային ստաժ եւ իրենց ցանկությունն են հայտնել մասնակցելու անհատույց սեփականաշնորհմանը»:

Գործադիր բարձրագույն իշխանության մտադրությունը հստակ է՝ ձեռնարկությունների մի մասի անհատույց սեփականաշնորհման ճանապարհով խթանել շուկայական հարաբերությունների ստեղծմանն ուղղված բարեփոխումների ընթացքը: Այդ կարծիքը կիսում էին նաեւ խորհրդարանում ներկայացված խմբակցությունների եւ խմբերի, ինչպես նաեւ անհատ պատգամավորների մեծ մասը, բացի Հայ հեղափոխական դաշնակցության եւ կոմունիստական կուսակցության անդամներից: Սոցիալիստական դավանանքի հայ հետեւորդները բնականաբար կողմ չէին կարող քվեարկել, եւ նախագիծն անհրաժեշտ ձայներ չհավաքելով մերժվեց:

Խորհրդարանի համար շարժային դարձած այս իրադարձությունը բավականին հիվանդագին ընդունեց Հայոց համազգային շարժման խմբակցությունը, որն ի նշան բողոքի լքեց նիստերի դահլիճը:

Հաջորդ օրը «Հայաստանի Հանրապետություն» թերթում տպված հայտարարությունում ՀՀ ԳԽ ՀՀՇ խմբակցությունը հավաստում է, որ «վճռականորեն կշարունակի օժանդակել քաղաքական ու տնտեսական բարեփոխումների քաղաքականությանը»: Եւ դրա առաջին արտահայտությունն այն եղավ, որ վերոհիշյալ հարցը ՀՀ ԳԽ երեկվա նիստում եւս մեկ անգամ քվեարկվելուց եւ անհրաժեշտ 123 կողմ ձայն չհավաքելուց հետո կառավարող կուսակցությունը կրկին հեռացավ...

Երեկ երեկոյան կայացած մամուլի ասուլիսում խմբակցության նախագահ Էդվարդ Եգորյանը նշելով, որ առանց սեփականաշնորհման գործընթացը արագացնելու հնարավոր չէ տնտեսության եւ բնակչության սոցիալական վիճակի բարելավումը, հավելում ընդգծեց Սեփականաշնորհման օրենքում առաջարկվող փոփոխության կարեւորությունը՝ այն 200 հազար աշխատողների սեփականատեր դառնալու իրական հնարավորություն է ստեղծելու:

Այնուհետեւ նա խոսեց այդ նոտասակին հանդիպում խանգարող հիմնական ուժերի՝ ՀՅԴ-ի եւ ՀԿԿ-ի՝ սեփականաշնորհման դեմ այսպես կազմելու եւ օրենքն ամեն գնով անցկացնելու մտադրության մասին: Ասվեց, որ այդ խնդրի իրականացման համար արդեն ստորագրություններ են հավաքվում եւ երկուշաբթի արտահերթ նիստ է հրավիրվելու: Եւ քանի որ հարցը լուրջ քաղաքական երանգներ է ընդունում [illegible] այս քախսին [illegible] է արժանանալ նաեւ սեփականաշնորհման 1993-94 թթ. ծրագիրը, պրն. Եգորյանը նշեց, թե այդ օրը խորհրդարանում պետք է ներկայանան բոլոր պատգամավորները եւ իրենց դիրքորոշումը արտահայտեն «հին» ու «նոր» սովող այս պայքարի նկատմամբ:

Իրավիճակը գնահատելու մեր խնդրանքին ՀՀ ԳԽ ՌԱԿ պատգամավորական խմբակցության անդամ Վարդան Պետրոսյանը պատասխանեց, թե ինքը ոչ մի ծրագրում չի տեսնում պարզապես հարկավոր է նորմալ ճշտում ապահովել: Նա նաեւ ընդգծեց, որ ռամկավարները չեն ընդունում պետականաշնորհման քաղաքականությունը՝ չի կարելի մարդկանց եւ կուսակցություններին պատռակել նրանց գաղափարախոսության եւ որդեգրած սկզբունքների համար: Ինչ վերաբերում է Ռամկավար ազատական կուսակցության դիրքորոշմանը, ապա Վ. Պետրոսյանը հայտարարեց, որ ՌԱԿ-ը համաձայն է տնտեսական բարեփոխումներին եւ մտադիր չէ դավաճանել իր համաձայնին:

Հ. Գ.

Ֆինանսներ

ՌՈՒԲԼՈՒ ԳՈՏՈՒ ՓՈԽԱՐԵՆ ՌՈՒԲԼԻՆԵՐԻ ԳՈՏԻՆԵՐ

ՀՀ դրամաշրջանառության կարգավորման պետական հանձնաժողովի որոշման մասին

Ինչպես հայտնի է, հոկտեմբերի 25-ին ելնելով «Նոր տիպի ռուբլու գոտի ստեղծելու ուղղությամբ գործնական միջոցառումների մասին» եւ «Հայաստանի Հանրապետության դրամական համակարգը Ռուսաստանի Դաշնության դրամական համակարգի հետ միավորելու մասին» ՀՀ ԳԽ կողմից 1993 թ. հոկտեմբերի 13-ին վավերացված համաձայնագրերի պայմանները կատարելու անհրաժեշտությունից, ՀՀ դրամաշրջանառության կարգավորման պետական հանձնաժողովը որոշել է «1993 թ. հոկտեմբերի 26-ից ժամանակավորապես Հայաստանի Հանրապետության արժույթ համարել ՀՀ-ում շրջանառության մեջ գտնվող նախկին ԽՍՀՄ պետական բանկի 1961-1992 թթ. նմուշի բանկային տոմսերը...»:

Այսինքն, նորից «ժամանակավորապես» որոշվեց, թե Հայաստանում որ դրամն է պաշտոնականը: Այս որոշումը, որն իր տեսքով (միայն) խիստ նման է Ռուսաստանում ընդունված 1994 թ. հունվարի 1-ից օտարերկրյա կանխիկ տարադրամով առեւտուրն արգելելու հրամանագրին, շատ ավելի խոր եւ աղետալի իմաստ ունի: Փաստորեն խոստովանվեց, որ մոտ ժամանակներս նոր նմուշի թղթադրամներ չենք ստանա, եւ դրանք միայն «նոր նմուշներ» չեն, այլ արդեն օտարերկրյա արժույթ եւ պահանջում են համապատասխան հարցալից մոտեցում: Այդ իսկ պատճառով էլ դրամաշրջանառության կարգավորման հանձնաժողովը մեկ այլ որոշմամբ փորձել է զարկ տալ փոխանակման կետերի ստեղծմանը, որտեղ կփոխանակվի նաեւ «նոր ռուսական ռուբլին»: Փաստորեն, այս որոշումը պատասխանեց մի կարեւոր հարցի՝ ո՞րն է այսօրվա «հայկական» դրամը. պարզվեց, որ դա երեկվա խորհրդային դրամն է: Սա, թերեւս, այն միակ դրամն է, որով մինչեւ որոշումն էլ վճարում էին ժողովրդի ճնշող մեծամասնությանը, եւ վերջինս էլ իր գնումները կատարում էր հենց այդ դրամով: Սակայն առաջանում է մի անհերքելի իրավիճակ. մի շարք երկրներում՝ Հայաստան, Ուզբեկստան, Ղազախստան եւ այլն, գործում է միեւնույն դրամը, եւ չկա որեւէ հաստատություն, որը կարգավորի այդ երկրների ֆինանսական փոխհարաբերությունները: Չի լուծված նույնիսկ այնպիսի հարց, ինչպես մաշված թղթադրամների փոխարեն նորերը տալն է: Իսկ արժութային միջոցներն արտահանելու եւ ներմուծելու վերաբերյալ որոշումը չի անդրադառնում մեր երեկվա լեգենդին՝ բեռնատարներով Թուրքմենստանից ռուբլի ներմուծելուն:

Ռուբլու գոտու վերաբերյալ դեռեւս վավերացվելիք, արդեն վերջ չունեցող պայմանագրերն այն տպավորությունն են թողնում, որ Ռուսաստանը որոշել է ռուբլու գոտու փոխարեն ստեղծել ռուբլիների գոտիներ:

«Ազգ»

Երեւան

Լ. Տեր-Պետրոսյանը ընդունեց Մարգարես աֆ Ուգլասին

Երեկ, հոկտեմբերի 27-ին ՀՀ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանն ընդունեց Բաքվից Երեւան ժամանած ԵԱՀԽ գործող նախագահ, Շվեդիայի արտաքին գործերի նախարար Մարգարես աֆ Ուգլասին եւ նրան ուղեկցող պատվիրակությանը: ԵԱՀԽ պատվիրակությունը շրջան է ժամանել իրավիճակին տեղում ծանոթանալու:

Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը եւ Մարգարես աֆ Ուգլասը քննարկեցին ղարաբաղյան հակամարտության խաղաղ կարգավորման նպատակով ԵԱՀԽ հետագա քայլերի իրականացման հնարավորությունները:

ՀՀ նախագահը ներկայացրեց հանրապետության իշխանությունների դիրքորոշումը ղարաբաղյան հիմնահարցի կարգավորման վերաբերյալ, բացատրեց վերջին օրերին ռազմական գործողությունների սաստկացման պատճառները: Նշվեց, թե դա հետեւանք է այն բանի, որ Ադրբեջանի իշխանությունները չեն հրաժարվում ղարաբաղյան խնդրի կարգավորման իրենց որդեգրած ռազմական մերողներից: Իսկ դա համարժեք գործողությունների պատճառ է դառնում:

Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը հույս հայտնեց, թե Մարգարես աֆ Ուգլասի եւ նրա ղեկավարած պատվիրակության այցը շրջան կնպաստի հակամարտության կարգավորման գործընթացում ԵԱՀԽ դերի ակտիվացմանը: ■

Բաքու

Չեթինը ճանապարհում է թուրքական օգնությունը

Թուրքիայի ԱԳ նախարար Հիքմեթ Չեթինը հայտարարեց, թե աշխարհն այլեւս չի կարող մնալ հայկական հարձակումների հանդիսատես, եւ հայերն անմիջապես պետք է ազատեն ուժով գրաված տարածքները: Ելույթ ունենալով Անկարայում, Ադրբեջան «վրանային քաղաք» առաքելու հանդիսության ժամանակ, Չեթինը նշեց, որ Ադրբեջան պետք է ուղարկվի պատերազմը զսպող ուժ, կամ առնվազն դիտորդներ, ինչը կարող է լինել միջազգային հեղինակավոր կազմակերպությունների հովանու ներքո: Նախարարը հայտնեց, որ այժմ Ադրբեջանի տարածքի 20 տոկոսը գրավել են հայերը, եւ այժմ հարյուր հազարավոր ադրբեջանցի թուրքեր փախստական են դարձել ու մոտեցող ձմռան պատճառով նրանք կարիք ունեն սննդի, սննդամթերքի եւ բուժօգնության: Չեթինը հայտարարեց, որ միջազգային օրենքների, ԵԱՀԽ եւ ՄԱԿ-ի Անվտանգության որոշումները կոպտորեն խախտող հայկական հարձակումները պետք է կասեցվեն:

BBC

Ադրբեջանը Իսրայելից զենք է գնում

Իսրայելյան The Jerusalem Report հանդեսն իր վերջին համարում հայտնեց, որ անցյալ տարի Ադրբեջանը Իսրայելից գնել է 1.8 մլրդ դոլարի սպառազինություն: Հենվելով Թել Ավիվի համալսարանի ստրատեգիական հետազոտությունների Ջաֆի կենտրոնի տվյալների վրա, հանդեսը նշում է, որ իսրայելական զենք են գնում Արգենտինան, Ադրբեջանը, Էկվադորը, Սինգապուրը եւ Թայվանը:

«Ժողովուրդների հավասարություն» քաղաքական կուսակցությունը ցրվել է

Հոկտեմբերի 24-ին Ադրբեջանի գերագույն դատարանը որոշել է ցրել «Ժողովուրդների հավասարություն» քաղաքական կուսակցությունը: Որոշումն ընդունելիս դատավորները հենվել են Ադրբեջանի արդարադատության նախարարության կուսակցությունը գրանցելու ժամանակ թույլ տված սխալի վրա, ինչպես նաեւ նրա անվանափոխության անօրինականության: Հիշեցնենք, որ կուսակցությունը մեղադրվում է Ալիֆրամ Գումբատովի հանցագործ արարքներին աջակցության մեջ:

ՆՏ

Ադրբեջանցի փախստականներ Իրանում

Իրանյան թերթերը հաղորդում են, որ Լեռնային Ղարաբաղի ինքնապաշտպանության ուժերի Ադրբեջանի հարավարեւմուտքում նոր հաջողությունների հետեւանքով իրանական սահմանում առաջացել է փախստականների [illegible] [illegible] ԻՌՆԱ գործակալությունը հայտնեց, որ 4 հազար ադրբեջանցի է անցել երկրի հյուսիսարեւմտյան Աստարա շրջանը: Հենվելով ՆԳՆ տվյալների վրա, գործակալությունը հայտնում է, որ փախստականներն ապահովվում են սնունդով եւ տեղափոխվում Ադրբեջանի հարավի Իմիշլիի ճամբարը: Իսկ Իրանի Կարմիր կիսալուսնի կազմակերպության ղեկավար Վահիդ Դաստջերդին հայտնեց, որ համաձայն երկկողմանի համաձայնության, ավելի քան 100 հազար ադրբեջանցի փախստականներ կտեղավորվեն Իրանում: Դաստջերդին նաեւ նշեց, որ շուտով կբացվեն փախստականների 4 ճամբարներ:

Ադրբեջանում վիճում են լեզվի շուրջ

Ադրբեջանում միանշանակ չի ընդունվել Միլլի մեջլիսի պետական լեզուն թուրքական անվանելու որոշումը: Այդ որոշումը շատերը համարում են շտապողականության արդյունք: Ադրբեջանական լեզուն վերանվանելու կարիք կա՞ր արդյոք, որքա՞նով է Միլլի մեջլիսի որոշումն արդարացված: «Բակինսկի ռաբոչի» թերթում տպագրված է Իսման Սահրալի հոդվածը «Թուրքերե՞ն, թե ադրբեջաներեն» վերնագրով:

ՆՏ

Վրաստան

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՒՄԱՐՏԱԿԸ ԿՀՍԿԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂՈՒ ԱՄԵՆԱՎՏԱՆԳԱՎՈՐ ՀԱՏՎԱԾԸ

Ռուսաստանի, Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միացյալ ուժերը կտեղակայվեն Արեւմտյան Վրաստանի երկաթուղիների եւ ավտոմայրուղիների մոտակայքում գտնվող բնակավայրերում: Երկաթուղիներն ու ավտոճանապարհները անընդհատ կգտնվեն վրացական շրջիկ պարեկների հսկողության տակ: Այդ մասին Սնարք գործակալության թղթակցին հայտնի է դարձել երեկ Թբիլիսիում:

Միացյալ ուժերի գործողությունների կարգավորումը կիրականացնի Անդրկովկասում ռուսական զորքերի շտաբի օպերատիվ խումբը գեներալ-լեյտենանտ Յուրի Ռեուտի գլխավորությամբ: Գործակալության ստացած տվյալների համաձայն, ռուսական կողմը կպաշտպանի Քութայիս-Գորի հատվածը, հայկականը՝ Փոթիից մինչեւ Քութայիս, իսկ ադրբեջանականը՝ Գորիից մինչեւ ադրբեջանական սահմանը:

Նույն աղբյուրը հայտնում է, թե ռուսական զորքն իրեն ենթակա հատվածը կզբաղեցնի միայն այն դեպքում, երբ կառավարական զորքերը ետ քաշվեն մայրուղիներից: Իդեպ, Ռուսաստանի հատվածում կմասնակցի նաեւ Ախալքալաքի ռուսական դիվիզիան:

Հայտնի է դարձել նաեւ, որ հայկական կողմը համաձայնվել է ուղարկել 900 մարդուց բաղկացած հատուկ գումարտակ: Ինչ վերաբերում է Ադրբեջանին, ապա եղած տվյալների համաձայն, այստեղ որոշակի բարդություններ կան այդպիսի գումարտակ ստեղծելու խնդրում:

Սնարք

ԼՂՆ

Հակառակ Լեռնային Ղարաբաղի ղեկավարության հանդես բերած զսպվածությանն ու ռազմական գործողությունների հնարավոր լուրջ հետեւանքների մասին բազմիցս Բաքվին արված նախազգուշացումներին, այս գործողությունները շարունակվել են 3 օր անընդմեջ, ասվում է հայտարարության մեջ: Զինված [illegible] հարձակումներն ավարտվել են ադրբեջանական ուժերի պարտությամբ: Լեռնային Ղարաբաղի ինքնապաշտպանության ուժերը ադրբեջանական կողմից ռազմագերիներ են վերցրել եւ առգրավել ծանր ռազմական տեխնիկա:

Հայաստանի Հանրապետության արտաքին գործերի նախարարությունը դժվարանում է որոշել, թե առնվազն որ տանկի, 10 զրահամեքենայի, հետեւակի եւ 500 հետեւակայինների օգնությամբ իրականացված ռազմական գործողություններն արդյոք կազմակերպվա՞ծ են եղել չվերահսկվող խմբերի կողմից, ինչպես հայտարարում են Բաքվի որոշ ղեկավարներ, թե՞ այդ ամենը Լեռնային Ղարաբաղի հիմնահարցը ռազմական ճանապարհով լուծելու Ադրբեջանի մի նոր հավակնություն է:

Ուշագրավ է, որ հարձակումն իրականացվել է ԵԱՀԽ նախագահող, Շվեդիայի արտաքին գործերի նախարար Մարգարետ աֆ Ուգլասի Բաքու եւ Երեւան, ինչպես նաեւ Իրանի Իսլամական Հանրապետության նախագահ Ալի Աքբար Հաշեմի Ռաֆսանջանիի Բաքու այցելությունների նախօրյակին: Հարձակումն ադրբեջանական իշխանությունների անպատասխանատու վարքագծի անառարկելի վկայությունն է, որով Բաքուն հանում է խաղաղության նպատակների վտանգի տակ է դնում մարդկային կյանքերն ու հրադադարը, ընդգծվում է հայտարարության մեջ:

Ինչպես հայտնի է, Ադրբեջանը մերժել է Մինսկի խմբի նախագահության առաջարկած եւ ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի աջակցությունն ստացած «Անհետաձգելի միջոցառումների ժամանակացույցն» ու հրադադարի կայունացմանն ուղղված մյուս բոլոր ջանքերը: Հայաստանի Հանրապետության արտաքին գործերի նախարարությունը գտնում է, որ Ադրբեջանի կառավարությունը պատասխանատու է անխոհեմ քայլերի եւ դրանց հետեւանքների համար եւ շրջանի խաղաղության ու խաղաղ բանակցությունների առաջընթացով շահագրգռված բոլոր կողմերի պարտքն է զսպել Ադրբեջանին: ■

Բաքուն կրկին անտեսեց նախազգուշացումները

ՀՀ ԱԳՆ-ը հոկտեմբերի 26-ին հանդես եկավ հայտարարությամբ, որում [illegible] պարտում է հոկտեմբերի 21-ին ադրբեջանական [illegible] ջանում ձեռնարկած [illegible] կողմից Ջեբրայիլի շրջանում [illegible] կված հարձակումները: Հարձակումը խախտել է փխուն հրադադարը եւ առաջ բերել իրադարձությունների մի նոր շրջապտույտ՝ պատճառ դառնալով մարդկային նոր տառապանքների: Անել է լարվածությունը, նոր բարդություններ են ծագել արդեն իսկ դժվարությամբ ընթացող բանակցություններում:

Հոկտեմբերի 26-ին Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության նախարար Սերժ Սարգսյանը հենվելով «ՀՀ զինապարտության մասին» օրենքի, ՀՀ նախագահի հրամանագրի եւ կառավարության որոշման վրա, հրամայել է 1993 թ. զինծառայության կանչելու եւ ծառայածներին պահեստ ուղարկելու հրամանը: Հրամանի համաձայն, զինակոչի են ենթարկվելու միայն այն հասակակիցները, որոնց 18 տարին լրացել է մինչեւ զինակոչման օրը, ինչպես նաեւ այն քաղաքացիները, որոնք կորցրել են տարկետման իրավունքը:

ՆՏ

digitised by A.R.A.R.@

Առողջապահություն

ԴԻՄԱՑԵՔ, ՄԻՆՉԵՎ ՀԱՐՈՒՍՏ ԵՐԿԻՐ ԴԱՌՆԱՆՔ

Զրույց ՀՀ առողջապահության նախարար Արա Բաբլոյանի հետ

Նախարարի կարծիքով, առողջության պահպանումը ավելի, քան հիվանդության բուժումը, երբ տնտեսապես զարգացած երկրների համար պարտադիր, առավել եւս մեզ համար խիստ կարեւոր է, անհամեմատ մատչելի ու հեշտ է հիվանդության կանխարգելումը, քան բուժումը: Երբ գործում հանգստի, մարզական խիստ ցանցի, բազմատեսակ սննդով ապահովման խնդիրն արդեն ճոխության պես մի բան է դարձել, ապա հիվանդությունների դեմ պատվաստումների ծրագիրը՝ մանկավանդ վարակիչ հիվանդությունների համախակացմամբ եւ վարակման օջախ երկրների հարեւանությամբ, կյանքի ու մահու խնդիր է լուծում: (Խոլերայի մեղմացմանը հաջորդեց Ռուսաստանում դիֆտերիայի բռնկումը, որն ամսվա սկզբին արդեն մահացության 100 դեպք էր տվել: ՌԴ գլխավոր սանիտարական բժիշկը դիմել է ՀՀ բժիշկներին՝ այս հիվանդության դեմ համագործակցելու համար): Արա Բաբլոյանը հայտնեց, որ հանրապետությունում նման դեպք չի գրանցվել՝ վկայակոչելով պատվաստման աշխատանքների բարձր մակարդակը:

Երբ առողջապահական խնդիրը դժվարությունների մեջ գլուխը կորցրած առողջ բնակչության մեծագույն մասի համար «իմ սեւ սիրտ՝ քո վարդագույն ակնոցներն» է, ապա հիվանդների համար Գորդիասի հանգույց է, որի լուծման գործում առաջին հերթին շատ մեծ գումարներ են պահանջվում:

Այս առիթով նախարարը նշեց, որ բժշկությունը երբեւէ չի կարող անվճար լինել. մեզանում նրա ծախսերը պետությունն է հոգացել: Հանրապետության բժշկապետն իրավացի է, զուգե ավելացնե՞ր, որ հիվանդները հոգացել են ոչ թե իրենց բուժման, այլ բուժող անձնակազմի ընտանեկան ծախսերը՝ դրսեւորելով պետությունից առավել հոգատար վերաբերմունք մասնագետի հանդեպ:

Ինչեւէ, ինչպես աշխարհի բազմաթիվ զարգացած երկրներում, հանրապետությունն ապահովագրական բժշկության ուղին է բռնել (առայժմ անցման շրջան է). ծրագրային գիտական եւ առողջապահական այլ ընդհանուր ծախսերի համար կվճարի պետությունը, իսկ բուժման համար՝ ապահովագրական ծառայությունները (փորձարարական եղանակով այժմ աշխատում է 7 հիվանդանոց): Նախարարն այս մեթոդն առավելում է նրանով, որ նախ վճարող եւ բուժման որակը հսկող սուբյեկտները կտարանջատվեն (ֆինանսավորող մարմինը եւ անպայման կստիպի բժիշկներին վերապատրաստվել, առավել արդյունավետ եւ նորագույն բուժում անցկացնել):

Սակայն նա ավելացնում է, որ, ցավոք, երկրի տնտեսական իրավիճակից ելնելով, ապահովագրական բժշկությունը չի ենթադրում, որ Հայաստանում ամեն հիվանդի կարող են սիրտ ու երիկամ պատվաստել կամ սրտի անոթ փոխել: Եւ չնայած սոցիալ-տնտեսական այս դժվար կացությանը, ժողովուրդն այս ասպարեզում բավական քաջատեղյակ է եւ խիստ բարձր պահանջարկ է ներկայացնում. «Երբ աշխարհում որոշվում է այսինչ երկրին մարդասիրական օգնություն հասցնել, ապա դրա պարտականությունն ամբողջովին առաջին անհրաժեշտության բուժմիջոցներ են. հակաբիոտիկների պարզ տեսակներ, ցավազրկողներ, սրսկիչներ եւ այլն: Բայց երբ ասենք՝ չէ, մեզ սրտի պատվաստման համար դեղորայք ուղարկեք, կասեն՝ ցա՞ս ներողություն, դա արդեն ձեր հասանելիքը չէ. դիմացեք, հարուստ երկիր կդառնաք, կպատվաստեք»:

Իսկ որ հանրապետությունում, այնուամենայնիվ, նման վիրահատություններ, այն էլ համաշխարհային չափանիշներով, կատարվում են, այդ դեպքում ումնե՞ր են վիրահատվում: Նախարարը պատասխանեց, որ ցանկացող հիվանդը, երբ ի վիճակի է վճարելու, կվիրահատվի, խնդիր չկա. «Ապահովագրական բժշկության առավելություններից մեկն էլ այդ է. պետությունը բոլորին տալիս է միատեսակ ապահովագրական քարտ: Չնայած դա չի նշանակում, որ այդպիսով միանգամից կդառնանք Բելգիա, Հոլանդիա կամ ԱՄՆ: Ինչեւէ, կընչվի մասնագետների ու հիվանդների հավասարեցումը. որ հիվանդանոցն ընտրի հիվանդը, մուծումն այդ հիվանդանոց է մտնելու: Իսկ բժիշկը, երբ 500000 ռուբլի աշխատավարձ ստանա, անշուշտ, կդադարի իր տեղի վրա: Իսկ հիմա պետքն էլ չէ, եւ վարչական որեւէ ձեւով չես կարող ազդել նրա վրա. դրա դիմաց չէ՞ որ ոչինչ չես կարող տալ»:

Բուժսպասարկման թանկացման հիմնական գործոնը դեղորայքի գնի մարզվածությունն է՝ բոլոր բարձրության մարզաձեւում: Ռուս երկրներում իրենց քաղաքացիների համար այն անվճար է, բայց ավելի լավ է չլինենք ու երազում գարի չտեսնենք:

Պարոն Բաբլոյանը հերքում է, որ հանրապետությունում դեղորայքի սղության պայմաններում 15 տ բուժմիջոց է ուղարկվել Մոսկվա՝ Սպիտակ տան մարտերում տուժածներին. «Ես նախարար Նեչաեւին, որի հետ անձամբ ծանոթ եմ, հեռախոսով առաջարկեցի մեր օգնությունը: Որպես բժիշկներ, մենք պարտավոր ենք այդ անել: Երկրաշարժի ժամանակ Ռուսաստանը մեզ 10 ինքնաթիռ դեղորայք ուղարկեց: Այստեղ հարուստ ու աղքատի հարց չկա: Եթե մեզ չվստահեցնեին, որ դեղորայքի կարիք չունեն, մենք անպայման կուղարկեինք, թեկուզ 15 տ»:

Տեսնես Ռուսաստանի առողջապահության նախարարից ավելի իրազե՞կ են կենտրոնական լրատվական միջոցները, որոնք հետո մի քանի անգամ հաղորդեցին հակաբիոտիկների ու անալգետիկների չբավարարելու մասին: Պարոն Բաբլոյանը հայտնեց, որ ինքը հենց այդ ահազանգից հետո է առաջարկել Հայաստանի օգնությունը, եւ դեռ պահեստային հերթապահ բժիշկների անձնակազմը պատրաստ էր մեկնելու Մոսկվա:

Հանրապետության գլխավոր բժիշկը հերքեց նաեւ օգնության նպատակով Հայաստան ուղարկված բուժմիջոցների վաճառքի մասին լուրը՝ պատճառաբանելով, որ նախարարությունը ՀՀ նախագահին կից հատուկ ծառայության, դատախազության, ՆԳՆ մարմինների հետ անընդհատ ստուգումներ է անցկացնում (նաեւ՝ բորսաներում), եւ եթե որեւէ դեղատանը գոնե մեկ նման դեղանյութ կա, եւ գնորդը գնել է, ապա այսօր չէ՝ վաղը անպայման կհայտնաբերվի: (Մի՞թե դեղն այսօր միայն դեղատանն է վաճառվում):

Վերջին հարցը, որ լրագրողների շրջանում ավանդական դառնալու միտում ունի, վերաբերում է պրակտիկ բժշկի, երիկամի պատվաստման գրեթե միակ մասնագետի գիջմանը՝ նախարարի պաշտոնին: Նա պատասխանեց, որ չի լքել իր ասպարեզը եւ դա անում գիշերների հաշվին: Բացի այդ, շաբաթվա երկու օրը պարտադիր լինում է հիվանդանոցում, որտեղ իր գործը շարունակում են աշակերտները, իսկ առավել բարդ վիրահատություններն անձամբ է կատարում:

Ի դեպ, մի քանի ամիս է, ինչ հանրապետությունում դադարել էին երիկամի պատվաստումները՝ արհեստական երիկամներ չլինելու պատճառով: Այժմ Ս. Պետերբուրգ-Կրասնոդար-Երեւան օդային գիծը նոր պայմանագրով դրանք կհասցնի Հայաստան: Ինչ վերաբերում է միզուղիների հիվանդություններին, ըստ պրն. Բաբլոյանի, Հայաստանում այդ հիվանդությունները եվրոպայինը գերազանցում են տասնյակ անգամ, եթե նկատի ունենանք, որ այդ մակարդակը որոշում է նաեւ հայերին, հույներին, հրեաներին, մասամբ արաբներին հատուկ երեւանյան (կամ հայկական) հիվանդություն կոչվածը, որը հաճախ ախտահարում է երիկամները:

ՌՈՒԶԱՆ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Երեւան

Վաղը Ազգային գրադարանում Թարգմանչաց տոն

405 թվականին Մեսրոպ Մաշտոցը կաթողիկոս Սահակ Պարթեւի եւ Վռամշապուհ արքայի աջակցությամբ ու հովանավորությամբ իրագործեց հայոց գրերի գյուտը: Ապա Սահակ Պարթեւն ու Մեսրոպ Մաշտոցը հունարենից թարգմանեցին Աստվածաշունչը, որը համարվում է «թարգմանությունների թագուհի»: Այդ մասին լավ է ասել Արշակ Չոպանյանը. «Մեր մեջ սքանչելի թարգմանիչներ եղած են Ոսկեդարու գրագետները: Դրա շաղիք մըն է Աստվածաշնչի թարգմանությունը»:

Հայաստան աշխարհում սկսվեց մի շարժում, որը թարգմանչաց անունն էր կրում: Դրա հեղինակներ Մեսրոպ Մաշտոցն ու Սահակ Պարթեւն իրենց գործընկերների եւ աշակերտների հետ հունարեն եւ ասորերեն լեզուներից թարգմանեցին Աթանաս Ալեքսանդրացու, Բարսեղ Կեսարացու, Կյուրեղ Երուսաղեմցու, Հովհան Ոսկեբերանի, Արիստոտելի, Պլատոնի եւ այլոց երկերը: Հայ երեւելիների նպատակն էր թարգմանական եւ ինքնուրույն ստեղծագործությունների միջոցով սկիզբ դնել հայ գրականությանը:

Այնուհետ ծնունդ առած թարգմանչաց տոնը նվիրված է եղել հայ գրերի գյուտին եւ հայ դպրության ականավոր գործիչներին, նշվել է տարին երկու անգամ՝ հունիս-հուլիս եւ հոկտեմբեր ամիսներին, որը եւ խթանել է թարգմանչական գործի ընդլայնմանն ու զարգացմանը: Այն մեծ վերելք ունեցավ անցյալ դարի վերջերին եւ մեր դարի սկզբին: Վկա Հովհաննես Մասեհյանի եւ Հովհաննես Թումանյանի անգուգական թարգմանությունները:

Հայ մշակույթին եւ մշակույթի գործիչներին հարգանքի տուրք մատուցելու, թարգմանական աշխատանքներին նպաստելու նպատակով, Ազգային գրադարանը կազմակերպել է «Թարգմանչաց տոն» խորագրով ցուցահանդեսը, որի հին շրջանի բաժնում ներկայացված են Աստվածաշնչի (Ամստերդամ, 1666 եւ Կ. Պոլիս, 1705) երկու հրատարակությունները, Եզովպոսի առակների գիրքը (Տրիեստ, 1784), Արիստոտելի եւ այլ հեղինակների երկերը:

Մյուս բաժիններում, ըստ երկրների ներկայացված են հունարենից՝ Համազասպ Համբարձումյանի եւ Սիմոն Կրկյաշարյանի, անգլերենից Հովհաննես Մասեհյանի, Խաչիկ Դաշտենցի եւ Հենրիկ Սեւանի, գերմաներենից Պարույր Միքայելյանի եւ Հակոբ Հակոբյանի, ֆրանսերենից Վահե Միքայելյանի եւ Ալեքսանդր Թոփչյանի, ռուսերենից Սուրեն Վահունու, Վահագն Դավթյանի եւ Արմեն Հովհաննիսյանի, պարսկերենից Արշակ Աթայանի եւ Սերգեյ Ումառյանի, բուլղարերենից Հրանտ Հրահանի եւ Մարգարիս Թերզյանի եւ ուրիշների ընտիր թարգմանությունները:

Ցուցահանդեսում տեղ են գտել «Հայ առաջին թարգմանիչները», «Հայ գրի տպագրության կենտրոնները», «Նոր շրջանի հայ թարգմանիչները» ցանկերը, «Հայաստանի եւ հայ ժողովրդի մասին», «Իմաստախոս Շեքսպիրը», «Ազնվության եւ աշխատանքի մասին» խորագրերով ներկայացված ասույթները, գրողներին ու թարգմանիչներին, գրքին ու ընթերցանությանը վերաբերող քաղվածքներն ու լուսանկարները:

Երկնային լուսատուների պես Ալեքսանդր Թամանյանի հոյակապ կառույցում հավաքվել են դասական գրականության ընտիր նմուշներ եւ խաղաղ ու իմաստուն կյանքով ապրելու դասեր են տալիս ողջերին:

Եւ այսպես, վաղը, հոկտեմբերի 29-ին, ժամը 14-ին, հարգելի ընթերցողներ, հրավիրում ենք մեզ Ազգային գրադարան (Տերյան, 72)՝ այս եզակի ցուցահանդեսի դիտմանը:

ՀՐԱՉՅԱ ՀՈՒՆԱՆՅԱՆ

Փորձ է արվում հաղթահարել ՀՀ վիճակագրության եւ գյուղնախարարության թվական տվյալների անհամապատասխանությունը: ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարությունից հայտնեցին, որ ՀՀ փոխնախագահ Գագիկ Հարությունյանը հոկտեմբերի 22-ին հանձնարարական է ստորագրել, ըստ որի վիճակագրության վարչության եւ գյուղատնտեսության նախարարության համատեղ հանձնաժողովներն անց են կացնելու հանրապետության տնտեսություններում գյուղատնտեսական մշակաբույսերի ցանքերից հաշվառում: Այս միջոցառումը նպատակ ունի վերացնել հաշվարկված բերքի քանակի մասին վարչության եւ նախարարության ունեցած թվական տվյալների միջեւ մշտապես առկա անհամապատասխանությունը: ՆՏ

Սոցիալական

Կարագ մարաթոնյան վազքում մասնագիտացածների համար

Անչափ հաճելի անակնկալ էր թոշակառուների համար մայրաքաղաքի խանութներում բաժանվող կարագի մասին լուրը: ՀՀ աշխատանքի եւ սոցապ. առեւտրի նախարարությունները սկսել են իրականացնել այդ կարագի բաժանումը: Սակայն այն, ինչ կատարվում է այդ ամենը իրականացնելիս, հարկավոր է միայն նկարագրել, մեկնաբանությունները ավելորդ են: Չեմ նշի որ խանութում, որովհետեւ 300 խանութներից բացառություն հազիվ թե որեւէ մեկը կազմի. թոշակառուներին ստիպում են զբաղվել մարաթոնյան վազքով:

Այսպես, առավոտյան 6-ի մոտ տնից դուրս են գալիս հերթ կանգնելու համար: Իսկ քանի՞ անգամ են գնում-գալիս հերթը պահպանելու կամ ավելի ճիշտ իրենց հերթը չկորցնելու համար: Երեքօրյա մարաթոնից հետո, համաշխարհային մարզական պրակտիկայում նման մրցումներ դեռ չեն գրանցվել. իսկ հայտարարություն, որ իրենք այդ խանութում չեն ստանալու, այլ մեկ ուրիշում կամ «այսօր մեր խանութը սպասարկում է միայն այսինչ թաղամասի բնակիչներին», խիստ ձայնով վաճառողի հայտարարությունը, համաձայնվեք, այնքան էլ դուրեկան չէ:

Չէ՞ր կարելի արդյոք հաճելի այդ անակնկալը համեմել մի փոքր աշխատասիրությամբ, ավելացնել եռանդ, մի քիչ էլ զգոնություն, որպեսզի խեղճ ու կրակ թոշակառուները (հարկ կա՞ ասել, որ նրանցից շատերն ապրում են միայն թոշակով կամ ստացվող օգնությամբ) ավելի քիչ զբաղվեն նոր սպորտաձեւով (բռնցքամարտը, լեզվակռիվը եւ մնացածը սովորական են դարձել): Ամենայն հավանականությամբ, աշխատանքի եւ սոցապ նախարարության աշխատակիցները մոռացել են, որ իրենց նպատակը թոշակառուներին եւ ընդհանրապես սոցիալապես անապահովների պաշտպանությունն է: Միգուցե աշխատենք «Էշը կերան, պոչին խեղդվեցին» հայկական առածը փոխել, կամ գոնե այնպես անել, որ այդքան չարչարանքով ստացված երեք տուփ կարագը օգտակար լինի նրանց համար:

Օ. Բ.

ԲՈՒԺՈՒՄ ԱՌԱՆՑ ԴԵՂԱՄԻՋՈՑՆԵՐԻ

Էքստրասենս Ա. Ս. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆԸ բուժում է երեւանյան հիվանդություն, գիշերամիզություն, խրոնիկական տոնզիլիտ, բրոնխոսպազմեր, հայմորիտ, ֆրոնտիտ, գլխացավ, գլխապտույտ, հոդացավ, նյարդային համակարգի հյուծվածություն, օրգանների ֆունկցիոնալ խանգարումներ:

Հասցեն՝ Երեւան, Մուրացանի փ. 115, երկաթգծի հիվանդանոց, 5-րդ հարկ, 518 սենյակ

Ընդունելությունն ամեն օր (բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերից) ժամը 09:00-12:00:

հեռախոս 45-60-34

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

World Learning Inc. եւ Միացյալ Նահանգների դեսպանությունը Հայաստանի Հանրապետության Լուսավորության նախարարության հետ համատեղ հրավիրում են գրանցվել բոլոր աշակերտներին՝ 2-րդ անգամ անցկացվող «Ազատության աջակցություն» ուսումնական ծրագրում մասնակցելու համար: Ընտրված աշակերտները կապրեն ամերիկյան ընտանիքներում եւ կհաճախեն ամերիկյան դպրոց 1994 թ. օգոստոսից մինչեւ 1995 թ. հունիսը: Աշակերտները պետք է ծնված լինեն 1977 թ. հունիսի 1-ից մինչեւ 1979 թ. սեպտեմբերի 1-ը, այսօրվա դրությամբ սովորեն միջնակարգ դպրոցում, ունենան ոչ պակաս քան «4» միջին տարեկան գնահատական վերջին երկու տարվա քառորդային թերթիկներում եւ լավ տիրապետեն անգլերենին: Աշակերտները կարող են գրանցվել հետեւյալ երեք քաղաքներից իրենց ամենամոտ քաղաքում, համապատասխան օրը եւ ժամին՝ Գյումրի՝ նոյեմբերի 1/10.00-15.00 Գեղամ Սարյանի անվան թիվ 24 դպրոց, Շիրակացու փողոց, 173,

Վանաձոր՝ նոյեմբերի 2/10.00-15.00 Վահան Տերյանի անվան թիվ 5 դպրոց, Լալայան փողոց, 5

Երեւան՝ նոյեմբերի 3 եւ 4/9.00-15.00 Հայաստանի Ամերիկյան Համալսարան, Բաղրամյան փողոց, 40:

Գրանցման համար անհրաժեշտ է՝

ա/ Անձնագրի կամ ծննդյան վկայականի իսկական օրինակը եւ մեկ պատճեն

բ/ Վերջին երկու տարվա քառորդային թերթիկները տարեկան գնահատականներով եւ մեկ պատճեն ամեն թերթիկից

գ/ Երկու լուսանկար մոտավորապես 5x5 սմ:

Տեղում տեղի կունենա համառոտ անգլերենի բանավոր հարցազրույց՝ պարզելու աշակերտների ընդունակությունները՝ համապատասխան ներկայացված պահանջներին: Հետագա տեղեկությունները կտրվեն գրանցման ընթացքում:

Հայտարարություն

Վաճառվում է 4 սենյականոց սեփական տուն Արաբկիրի շրջանում իր մերձակա հողամասով 1500 քառ. մետր ընդհանուր տարածքով:

Հասցեն՝ Ֆիզելտսոյի փ. 25/2

Հեռախոս՝ 256544 Հովիկ

Զանգահարել ժամը 18:00-ից հետո:

digitised by A.R.A.R.@

Հայց

Ի ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆ

Մեր ժամանակը միավորման ժամանակ է: Չտեսկամես վերջին մի քանի տարիները միայն մե՛ր ժողովրդին չէ, որ ապացուցեցին միավորման ու միաբանության անհրաժեշտությունը: Միանգամայն բնական է, որ այդ անհրաժեշտության զգացումն ունեն նաեւ հայրենակցական միությունները՝ թե՛ Հայաստանում, թե՛ Սփյուռքում: Բոլորովին վերջերս Լոս Անջելեսում գործող ամերիկահայ հայրենակցական 15 միություններ ստեղծեցին միացյալ մարմին: Պահպանելով ծրագրով ու կանոնադրությամբ որոշված իրենց էությունն ու դիմագիծը, այդ միությունները նպատակահարմար գտան ստեղծել գործունեության ընդհանուր գետին:

Գործունեության նմանատիպ ընդհանուր գետին ունենալու գաղափարը մի քանի տարի է, ինչ գոյություն ունի նաեւ մեզանում: Ցավոք, այդ գաղափարը այդպես էլ մարմին չէր առնում, քանի որ գնալով ընդունում էր նորանոր ծավալումներ: Ինչպես գրում է «Սասուն» հայրենակցական միության նախագահ Կամո Արեյանը («Երկիր», 13 հոկտեմբեր, 1993), նախաձեռնողները միտում էին «համախմբել Հայաստանի եւ արտերկրի հայրենակցական միությունները»:

Հաշվի առնելով այդպիսի վիթխարի ծավալ ընդունած նպատակի իրականացման բարդությունները, «Այնթապ», Եղեսահայերի, «Մուսա լեռ», «Նոր Արաբկիր», «Նոր Կյուրին», «Սեբաստիա», «Վասպուրական» եւ «Վերածնված Հաճըն», «Զեյթուն պատմամշակութային» հայրենակցական միությունները նպատակահարմար գտան նախ ստեղծել առայժմ հնարավորը՝ ժամանակի ընթացքում եւ գործընթացի մեջ այն հետզհետե զարգացնելու հեռանկարով: Եվ 1993 թ. օգոստոսի 23-ին հիմնեցին Հայաստանի հայրենակցական միությունների խորհուրդ:

Ինչպես նշված է պարզ ու հակիրճ հայտարարագրի առաջին պարբերությունում, Խորհուրդը հիմնվել է «ելնելով հայրենակցական միությունների նպատակային ընդհանրություններից»: Կարծում ենք, կարիք չկար հիշատակել ու մեկնաբանել այս «նպատակային ընդհանրությունները», որոնք ինքնըստինքյան հասկանալի են: Քանի որ միությունները հայրենակցական են, նրանց նպատակը պատմական հայրենիքի հիշողության եւ ոգու պահպանումն է, դրանք սերունդների արյան ու մտքի անկորուստ պահելը, ազգի ու ժողովրդի գիտակցության մեջ մշտապես բորբոք պահելով Երկիր վերադառնալու պատսականության եւ իրավունքի մերժման գաղափարը: Առանց այդ գաղափարի, որեւէ Միություն հայրենակցական համարվել չի կարող:

Ուրեմն, քանի որ այս ամենը պարզ է, հասկանալի է ու բացահայտ, նորաստեղծ Խորհրդի Հայտարարագրում բավարարվել ենք «նպատակային ընդհանրություններ» արտահայտությամբ:

Հայտարարագրի 2-րդ պարբերությունը ձեւակերպված է այսպես.

«Խորհուրդն ապահովում է հայրենակցական միությունների մշակութային, բարեգործական եւ տնտեսական գործունեության համար համընդհանուր հասարակական մթնոլորտ՝ նպաստելով համազգային խնդիրների լուծմանը, միաբանության ու պետականության հզորացմանը»:

Վերոհիշյալ իր հոդվածում հարգելի պարոն Կամո Արեյանը զարմանալի կերպով մոռացության է մատնում «նպաստելով համազգային խնդիրների լուծմանը, միաբանության ու պետականության հզորացմանը» հատվածը: Նա Խորհրդի հիմնադիրներին մեղադրում է, գրելով. «Նրանց կողմից պայման է ներկայացվում, որ հայրենակցական միությունները պետք է զբաղվեն միայն մշակութային, բարեգործական եւ տնտեսական խնդիրներով»:

Այսպիսի մեղադրանքը, մեղմ ասած, բյուրատեսության, կարդացածը լրիվ չընկալելու հետեւանք է:

Խորհուրդը չէ, որ պիտի սահմանի հայրենակցական միությունների անելիքը եւ այդ անելիքի բնույթն ու սահմանները: Յուրաքանչյուր հայրենակցական միություն ունի իր ծրագիրն ու կանոնադրությունը եւ ղեկավարվում է դրանցով: Խորհուրդը նպատակ չունի վերանայել որեւէ միության աշխատանքի բովանդակությունը: Խորհրդի նպատակը բոլորովին այլ է: Այդ նպատակը արտահայտված է հստակորեն ապահովել «հայրենակցական միությունների մշակութային, բարեգործական եւ տնտեսական գործունեության համար համընդհանուր հասարակական մթնոլորտ»:

Հայտնի է, որ Հայաստանի հայրենակցական միությունները եւս կրում են հանրապետության ճգնաժամային կացության ազդեցությունը եւ կանգնած են որոշակի դժվարությունների առջեւ: Բազմաթիվ ազգօգուտ ծրագրեր մնում են թղթի վրա: Ահա այստեղ է, որ անհրաժեշտ է ստեղծել միությունների գործունեությունը սատարող «համընդհանուր հասարակական մթնոլորտ»: Եվ խորհուրդն ստանձնել է այդ մթնոլորտն ապահովելու, մեր կարծիքով ամենակարեւոր, պարտականությունը: Այդ մթնոլորտն է, որ պիտի պայմաններ, հնարավորություններ ստեղծի, որպեսզի հայրենակցական միությունները գործեն եւ նպաստեն «համազգային խնդիրների լուծմանը, միաբանության ու պետականության հզորացմանը», ինչպես պարզից էլ պարզ նշված է Խորհրդի Հայտարարագրի մեջ:

Պարոն Արեյանը ցսապում է դժգոհել, թե ինչու Հայտարարագրի մեջ Հայ Դատին հետամուտ լինելու մասին խոսք չկա: Ցսապում է ոչ միայն դժգոհել, այլեւ ավելորդ, անհարկի եզրակացություններ անել: Ստիպված ենք մեր գործընկերոջն ասել, հարգելի պարոն Արեյան, «համազգային խնդիրների լուծում, միաբանություն եւ պետականության հզորացում» ասելով, մենք հասկանում ենք նաեւ Հայ Դատի հետեւողական պաշտպանություն: Մեր պատկերացմամբ, Հայ Դատի արդար լուծումը կախված է համազգային բազում ու բազմազան խնդիրների ճիշտ լուծումից, ազգային միաբանությունից եւ հայրենի պետականության հզորացումից: Մեզ համար դժվար չէր նորաստեղծ Խորհրդի Հայտարարագրի մեջ հիշատակել նաեւ Հայ Դատը: Բայց Հայ Դատը ներառել ենք համազգային խնդիրների համակարգում, նրա լուծումը շաղկապելով ազգային միաբանության եւ պետականության հզորացման գաղափարի հետ: Մենք չենք ցանկացել Հայ Դատ կարգախոսը, քանի որ ամեն մի հայրենակցական միության ծրագրի ու կանոնադրության մեջ այն իր պատշաճ տեղն ունի:

Կուզենք մեր գործընկերների ուշադրությունը հրավիրել մեր Խորհրդի Հայտարարագրի հաջորդ՝ 3-րդ պարբերության վրա. «Խորհուրդը միությունների մշակութային, բարեգործական եւ տնտեսական ընդհանուր նախաձեռնություններն իրականացնում է ազատ ու լիիրավ համագործակցության սկզբունքով»: Սա նշանակում է, որ Խորհրդի գործունեության մեջ բացառվում է որեւէ Միության գերակայություն կամ ենթակայություն:

Որպես նորաստեղծ, մանավանդ իր նախընթացը չունեցող հասարակական կառույց, հայրենակցական միությունների Խորհուրդը գործունեության մեջ է:

Խորհրդի հիմնադրումից մի քանի օր անց արդեն հայտնեց իր անդամակցության պատրաստակամության մասին «Այլակերտը»: Համոզված ենք, որ Խորհրդին կմիանան հայրենակցական ուրիշ միություններ եւս:

Մեզ՝ հայրենակցական մի քանի (թվով 10) միությունների հաջողվեց խոսքից գործի անցնել եւ հիմնել ստեղծել համակարգիչ Խորհուրդ: Ցանկալի է Խորհրդին միացած տեսնել մյուս հայրենակցական միություններին եւս: Մենք հեռու ենք այդ ցանկությունը որեւէ մեկին պարտադրելուց:

Սակայն, այնուամենայնիվ, պարտադրելի մի բան կա. դա մեկս մյուսին անկեղծորեն հարգելն է: Մեկ էլ պարտադիր է այն, որ մեկս մյուսի համար լինենք ոչ թե ուսուցիչ-աշակերտ, մանավանդ հայրենասիրության ուսուցիչ-աշակերտ, այլ, պարզապես, լիիրավ գործընկեր:

Հայրենակցական միությունների խորհուրդ

[illegible]

Դիմում հայ ժողովրդին

Պարոնայք չսափրվածներ, անլվաներ, սովածներ, գործազուրկներ ու Հայաստանի անկախ Հանրապետության սահմանադրորեն իրավահավասար այլ քաղաքացիներ: Ինձ թույլ եմ տալիս առաջարկություն մտցնել Սահմանադրության նախագծի մեջ. 7-րդ՝ «Պետությունը միջազգային իրավունքի սկզբունքներին ու չափանիշներին համապատասխան ապահովում է մարդու իրավունքների պաշտպանությունը, երաշխավորում է սեփականության ու ժառանգականության իրավունքը, սեփականության բոլոր ձեւերի իրավահավասարությունը» հոդվածից հետո մտցնել ուղղում. «Հայաստանի յուրաքանչյուր բնակիչ իրավունք ունի էլեկտրաէներգիայի հավասար օգտագործման»:

Չեմ կասկածում, որ հենց այս լրացումը կառաջացնի անընդունելի բանավեճ խորհրդարանում: Այդ պատճառով էլ առաջարկում եմ անցկացնել քաղաքակիրթ միջոցառում ի պաշտպանություն դրա՝ Սահմանադրության առաջին ուղղման ֆոնդի համար նվիրատվության հավաքումով: Բուն միջոցառումն առաջարկում եմ անցկացնել մի քանի փուլով:

Փուլ առաջին՝ անձամբ ինձ, անձամբ իմ նվիրատվությամբ:

Ամեն օր շաբաթվա ընթացքում դիմումի տպագրվելուց հետո թերթում կդրվի հետեւյալ տեքստը:

«Հայաստանի ժողովուրդը Հայաստանի կառավարությունից պահանջում է, որպեսզի այն հանձնարարի համապատասխան մարմիններին շաբաթը մեկ հրապարակել ծայրաքաղաքի բոլոր շրջանների հովհարային անջատման գրաֆիկը, գլուխ հանելու համար այն հանձնել հատուկ դրա համար ստեղծված կինխորհուրդներին: Հովանավորության դիմում մեղավորներին նստեցնել էլեկտրական աթոռին՝ առանց հայտնելու էլեկտրականության միացման ժամանակը: Համապատասխան օղակներին հանձնարարել մշակել կինխորհրդի դատարանի կանոնադրությունը, որպեսզի այն լինի դատաստանի չվերածվի:

Հանձնարարել համապատասխան օղակներին մշակել էլեկտրական աթոռի սխեման, որպեսզի էլեկտրալիցքի չափը խիստ կարգավորվի, չհասցնելով մահացության սահմանին:

Հանձնարարել համապատասխան օղակներին համապատասխան հանձնարարությունների հսկողությունը:

Իմ անսական ողջ աշխատավարձը, երկու բյուրեղ կիսակարգին ծխախոտի չափով, նվիրաբերում եմ, որպեսզի վճարվի համապատասխան օղակների լրագրային տարածքի համար, որը տրամադրված է էլեկտրականության միացման գրաֆիկի հրապարակման համար»:

Փուլ երկրորդ.

Պարոնայք բերուս ուսանողներ:

Հիշեցնեմ, որ բոլոր ժամանակներում ուսանողությունը եղել է բնակչության ամենաառաջավոր մասը: Այժմ դուք ընդամենը մեկ անգամ եք դուրս եկել ձեր կառավարության հանդեպ պահանջներով, բարձրացնել թոշակը, որովհետեւ դրանով բխվածք չես զգի, էլ չասենք համբուրգեր: Ներո՞ւմ: Ի քավություն ձեր քաղաքական անգրագիտության, առաջարկում եմ համախմբվել, դուրս գալ փողոց՝ լույսի պահանջով: Հիշեցնեմ, որ «իմացությունը լույս է, տգիտությունը՝ խավար»: Բավական է մնալ ձեր իրավունքների ու պարտականությունների անիմացության խավարում: Իմացեք, որ երբ մենք միասնական լինենք, որպես միաձուլվածք, կհասնենք մեր պահանջներին:

Հիշեցնեմ, որ ձեր հայրերը, մայրերը, ավագ եղբայրներն ու քույրերը, մտավորականները, գյուղացիները, բանվորները, կոմունիստներն ու անկուսակցականները, եւ անգամ որոշ զողեր ու դողնիկներ միավորվելով, 1985 թ., հասան այնպիսի բանի, որ չէին կարող երազել ոչ մեր բռնամիները, ոչ էլ բարեկամները: Նրանք հասան Նախիջեւանի փակմանը, ատոմակայանի աշխատանքի դադարեցմանը, շրջափակման, արտադրության ճգնաժամի, գործազրկության, արժեզրկման, գների բարձրացման եւ շուկայի անցնելու ընթացքի այլ նվաճումների: Որովհետեւ միաձույլ կանգնած էին հրապարակում:

Առաջարկում եմ ձեզ կազմակերպել ուսանողական արշավ երբ «Հովհարային էլեկտրամատակարարում ըստ խստիվ գրաֆիկի» նշանաբանի ներքո: Հավաքի վայրը՝ օպերայի հրապարակը: Երթուղին հրապարակ, խորհրդարան, Նախարարների խորհուրդ, նախագահական պալատ: Գործողությունների ճշտման համար առաջարկում եմ ստեղծել «Լապտերի ու հովհարի» ընկերություն:

Նախագահ առաջարկում եմ անձամբ ինձ, որպես ստեղծագործական մտավորականության վերարտադրողական ներկայացուցչի: Պատվավոր համանախագահ առաջարկում եմ նախագահի որդուն, որպես ապագա մեծանող կամ ապագայում մեծացած մտավորականության ներկայացուցչի:

Իբրեւ համանախագահի կողմից նվիրաբերություն համարում եմ նրա գիտելիքների նվիրաբերումը, որը նա կարող էր ստանալ հանուն ժողովրդական զանգվածների մեջ լույս սփռելու արտագնա գործի բաց թողած պարապմունքների ժամանակ:

Միջոցառման բոլոր մասնակիցներին հավաքի վայր գալ հովհարներով (կարելի է թղթե), որոնք կխորհրդանշեն էլեկտրաէներգիայի հովհարային միացումներն ըստ հստակ գրաֆիկի: Բացի դրանից, ունենալ լապտերիկներ, որոնք կխորհրդանշեն Դիոգենեսի՝ ցերեկը ջահով մարդ որոնելու (մեր կառավարությունում) գործողությունը:

Փոքր ձայնագրիչներ ունեցողները թող բերեն իրենց հետ՝ լիցքավորելով ամենածանր ռոքով, որը կխորհրդանշի մեր ուսանողության ծանր վիճակը:

Մաքուր խղճով, կեղտոտ ականջներով, բերեւ սրտով եւ ծանր ճակատագրով երթ կատարել ի փառս լույսի:

Փուլ երրորդ.

Երրորդ օրը երթի մասնակիցները եռակի օղակով շրջապատում են Նախարարների խորհրդի շենքը՝ խորհրդանշելով շրջափակման եռակի օղակը.

ա) մեր ճանապարհներն ու գազը փակված են թշնամական Ադրբեջանի կողմից, բ) նվազագույն կենսամակարդակն ապահովել անկարող թշնամական կառավարության կողմից, գ) կարգին կառավարություն ստեղծելու ունակ մի երկու խելոք մարդ ծնելու անընդունակ թշնամական ժողովրդի կողմից: Առաջին օղակին իբրեւ ճանաչելու խորհրդանշան ունենալ մանկական երկաթուղու ռելսերը: Երկրորդին՝ բազկաթոռների ոտքերը (պարտադիր նախարարականների) եւ պայուսակների բռնակները (նախարարական): Երրորդին՝ ծակ պարկերվասիվներ:

Հենները վերցնել նաեւ բրդուճներ (իրենց համար), հարդ-ռոքի ձայնագրություններ (նրանց համար) եւ սաֆ հագուստներ (գրտից պաշտպանվելու համար):

Միջոցառման սկիզբը հայտարարվում է Նախարարների կաբինետի նիստի օրը (որպեսզի բոլորը լինեն աշխատավայրերում): Կառավարության շրջափակումն սկսել Նախարարների խորհրդի շենքի էլեկտրամատակարարումը կտրելով եւ նախարարական ճաշարանում, բուֆետներում եւ բարերում պահակներ կարգելով:

Ցերեկը շրջափակումն անցկացնել ծանր ռոքի ներքո, որպեսզի նախարարները հեշտությամբ մտածեն: Գիշերը ռեպ պարել, որպեսզի իրենք չքնեն եւ շրջափակվածներից որեւէ մեկին թույլ չտան ճեղքել շրջափակումը: Շրջափակման օղակները պարբերաբար փոխել, դրանք լրացնելով ուսանողական թարմ ուժերով: Շրջափակումը շարունակել այնքան ժամանակ, քանի դեռ կառավարության նախագահն իր պայուսակի վրա չի երդվել, որ բոլորի մասնակիցների արդարացի պահանջները կբավարարվեն: Ավելի հստակ էլեկտրականության մատակարարման կարգը անշեղորեն կպահպանվի: Դրա խախտման համար մեղավորներն անխտիր կպատժվեն: «Հովհարի» գրաֆիկը անխտիր կտպագրվի: Կառավարության կողմից պարտադիր կիրառարկվի Սահմանադրության 7-րդ հոդվածին կից ուղղումը, ինչպես էլ որ դրանից անպայման ազատվել քանա չսափրված խորհրդարանը: Կառավարության հետ ուղիղ բանակցությունների բաժինը քաշկցվում է հարդ-ռոք ակտիվիստների խմբին անձամբ նախագահի որդու գլխավորությամբ, որը կխորհրդանշի դասային տարբերություններից անկախ ուսանողական եղբայրության միասնականությունը:

Եզրափակում.

Միջոցառումը հաջողությամբ պսակվելու դեպքում խոստանում եմ անցկացնել հաջորդ միջոցառումը: Իմ միջոցառումների շարքում վերջինը համարում եմ ղարաբաղյան հակամարտության լուծումը:

Պարոնայք անլվաներ, չսափրվածներ, սովածներ, գործազուրկներ ու Հայաստանի անկախ Հանրապետության սահմանադրորեն իրավահավասար այլ քաղաքացիներ:

Ձեզ բերել Սահմանադրության առաջին ուղղման բաժնետոմսեր:

Առաջին ուղղման հիմնադրամի եւ «Լապտերի ու հովհարի» ընկերության նախագահ ԱՆՆ ՏԱՆՐՈՆՑ

digitised by A.R.A.R.@

Քաղաքական

ՂՐԻՄ. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՓՈԹՈՐԻԿՆԵՐԻ ՍՊԱՍՈՒՄՈՎ...

Ղրիմի խնդրի լուծման ճանապարհին հիմնական խոչընդոտը թերակղզու հալածված ժողովուրդների, առաջին հերթին Ղրիմի թաթարների համար տեղ գտնելն է, որոնք գրեթե հավակնում են վերադառնալ թուրքերի միահեծան տիրապետության ժամանակներին: Իհարկե, այս ամենը ներկայացվում է որպես պայքար հանուն Ղրիմի թաթարների ինքնավարության վերականգնման, որը վերացվել է Ստալինի օրոք:

Սակայն, թվում է, թաթար առաջնորդներն արդեն կեղծավորություն են անում, շարունակելով խոսել ինքնավարության մասին, որպես իրենց քաղաքական ցանկությունների սահմանագծի: Չէ՞ որ նրանք հրաշալի հասկանում են, որ ԽՍՀՄ փլուզումից հետո, որի կազմում ի սկզբանե օրենսդրորեն ձեւակերպված է եղել Ղրիմի թաթարների ինքնավարությունը, նրանք ստանում են եզակի հնարավորություն Ուկրաինայի եւ Ռուսաստանի միջեւ ծագած օբյեկտիվ հակասությունները (այդ թվում Ղրիմի ենթակայության հարցը) օգտագործելով, պատմության անիվը շուռ տալու եւ թուրքական ազդեցությունը թերակղզում վերականգնելու համար: Դրա համար Ղրիմի թաթարների առաջնորդներին անհրաժեշտ է Թուրքիայի աջակցությունը, որը նույնպես ձգտում է բաց չթողնել նախկին Միության հարավային եւ հարավարեւմտյան տարածքներն իր ազդեցության ոլորտում գրանցելու հնարավորությունները: Այս հարցում առանձնահատուկ գրավիչ է սեւծովյան ավազանը: Ընդհանրապես վաղուց արդեն ակնհայտ է, որ Ռուսաստանի դեմ պայքարելիս սովորաբար փորձում են օգտագործել ծովերը, ավելի ճիշտ, փորձում են զրկել նրան ծովափերից: Մարտավարական նշանակության ծովերը Ռուսաստանի համար եղել են Բալթիկ եւ Սեւ ծովերը, եւ պետք չէ զարմանալ, որ ԽՍՀՄ փլուզումից հետո Ռուսաստանը խիստ տուժողի դերում հայտնվեց՝ կորցնելով Բալթիայի եւ Սեւ ծովի հիմնական նավահանգիստները:

Եւ Թուրքիան այս առումով ամենեւին էլ առանձնահատուկ չէ, նա ընդամենը ավելի մեծ տերությունների ուշիմ աշակերտն է, որոնք դեռեւս 19-րդ դարում Ռուսաստանի դեմ սանձազերծեցին Ղրիմի պատերազմը: Դա չի նշանակում, թե մեր ժամանակներում Թուրքիան Ռուսաստանի դեմ բացեիբաց զինված առճակատման կգնա, բայց այն, որ թուրքերը Մոսկվայի վրա ազդելու լծակը ուզում են ձեռք բերել հենց Սեւ ծովում, արդեն անվիճելի փաստ է: Մեր կարծիքով, Թուրքիայի ծառայության մեջ գլխավոր դերերից մեկը հատկացվում է Ղրիմի թերակղզուն:

Այս իսկ պատճառով էլ ակնհայտ է, Ղրիմի թաթարների դժգոհության առաջին հայացքից նույնիսկ «ամենաանմեղ» արտահայտությունն էլ (ի դեպ, հիմնավորված ու օրինական) սխալ կլիներ կապել միայն ինքնավարություն ունենալու ցանկության հետ: Նախ, Ղրիմի թաթարներն ումի՞ց են ուզում ինքնավար դառնալ: Եթե լիներ ԽՍՀՄ-ը, հասկանալի կլիներ եւ կգնահատվեր ըստ արժանվույն. ազգային վերածննդի շրջանակներում ազգային ինքնագիտակցության եւ ազգային հիշողության վերականգնման գործընթաց, ազգային սոցիալիստական տեսակետության հիշողության փշրանքների պահպանման ապացույց: Բայց այդ դեպքում հարց կառաջանար. ո՞ր հանրապետության կազմում՝ Ռուսաստանի՞, թե՞ Ուկրաինայի: Եւ ի՞նչ ձեւով: Եթե ԽՍՀՄ է, ապա ինչպե՞ս անել, վերջին տասնամյակներում Ղրիմի բնակչությունն աճել է այնքան, որ ցանկացած հաշվարկով թերակղզու ոչ թուրք բնակչությունը կկազմի 70 տոկոսից ավելին: Այդ դեպքում ինչպե՞ս կարելի է վերականգնել Ղրիմի թաթարների հանրապետությունն առանց ռուսալեզու բնակչության իրավունքների ոտնահարման: Իսկ, միգուցե, կարելի է հիշել, որ թաթարներից բացի Ղրիմում ապրում են այլ ժողովուրդներ, որոնք այստեղ պետականություն են ունեցել: Միգուցե այդ ժամանակ կարելի է որպես ինքնավարություն վերականգնել կարաիմների, Ղրիմի հույների եւ այլոց պետականությունը:

Երկրորդ, եթե վերականգնվի Ղրիմի ինքնավարությունը, ապա ավելի լավ չէ՞ արդյոք ստեղծել ձեւական պետական միավորում առանց ազգային ընդգծված հատկանիշների:

Ինչպես հայտնի է, Ղրիմի քաղաքական գործիչները հենց այդպես էլ արեցին, ինչից հետո Ղրիմի թաթարների արմատական առաջնորդները արտահայտեցին իրենց ծայրահեղ բացասական վերաբերմունքը: Նրանք գումարեցին Ղրիմի թաթարների ազգային մեջլիս եւ ծայրահեղական որոշումներով փորձում էին խոչընդոտել Ղրիմի ԻԽՍՀ-ի ստեղծմանը: Չհաջողվեց...

Սակայն ԽՍՀՄ փլուզումից հետո Ղրիմի թաթարները ստացան «վիճակախաղով» ամեն ինչ շահելու մի վերջին հնարավորություն, որը տվեցին իրենց Ռուսաստանն ու Ուկրաինան: Ի դեպ, վերջինը սկսեց «խաղալ» Թուրքիայի հետ, որի մայրաքաղաքում Ղրիմի թաթարների առաջնորդ, Ազգային մեջլիսի ղեկավար Մուստաֆա Ջամիլյովը հին ընկեր է, մարտավարական զինակից: Ղրիմի թաթարներն ակամա ներքաշվեցին ավելի բարդ քաղաքական խաղի մեջ եւ այդ պատճառով էլ որպես «ոչ ցանկալի» կողմին հարող փոքրաթիվ ժողովուրդ, դատապարտված են քաղաքական պայքարի ամբողջ ծանրությունը կրելուն: Եւ հենց դա է, մեր կարծիքով, նշանավոր Ղրիմի ինքնավարության ապագա ենթակայության հարցի լուծման ընթացքում, որն էլ կլուծվի Սեւծովյան նավատորմի ենթակայության հարցի լուծմանը զուգահեռ:

Այդ պատճառով էլ ակնհայտ է, որ Ղրիմի թաթարների արմատական առաջնորդների եւ դրսից, եւ Ռուսաստանի, եւ Ուկրաինայի պատվերներով կատարվող գործողությունները տանում են դեպի ա-

են իրենց ներքին հակասություններին հանգրվանը:

Ճիշտ է, Ղրիմում Ռուսաստանի հակառակորդներին ավելի մեծ դժվարություններ են սպասում, քան որեւէ այլ տեղում: Նախ այն պատճառով, որ այստեղ շատ ուժեղ են այն ուժերը, որոնց ընդունված է անվանել «պատրիոտներ», չնայած հոկտեմբերյան իրադարձություններից հետո նրանց վրա են բարդում բոլոր մեղքերը, մեղադրելով Սպիտակ տանն աջակցելու մեջ: Ինչպիսին էլ լինեն, սեւծովյան նավաստիները, ընդհանրապես Սեւաստոպոլի բնակիչները բոլոր հիմքերն ունեին Ռուսաստանի Գերագույն խորհրդի շահերը պաշտպանելու համար, քանի որ խորհրդարանը, որպես հակակշիռ ժողովրդավարներին, ավելի հաճախ էր անդրադառնում Ղրիմի հարցին, Սեւծովյան նավատորմի ենթակայության վերաբերյալ ընդունելով հստակ որոշումներ: Ղրիմում գործում էր Ռուսաստանի Ազգային փրկության ճակատի իրոք ուժեղ մասնաճյուղը: Այժմ ինչպես էլ ան-ինքնուրույնության, որն էլ համապատասխանում է «մահացող էթնոսի» նրանց վիճակին (եթե ոչ քանակապես, ապա տնտեսապես): Դեմքերի «տարօրինակ» հաջորդականությամբ, Ղրիմի թաթար արմատականների գործողություններն ակտիվանում են հենց այն ժամանակ, երբ այս կամ այն հարցով, լինի դա Ուկրաինայում տեղակայված մարտավարական միջուկային հրթիռների, թե Սեւաստոպոլի կարգավիճակի հարցը, հերթական անգամ սրվում են Մոսկվայի եւ Կիեւի հարաբերությունները: Ճիշտ է, քանի որ Ղրիմի թաթարները գիտակցում են իրենց էթնիկական գործոնի չնչինությունը, դիմում են քաղաքական պայքարի միայն «հաստատ» ձեւերին, որոնք ընդունված է անվանել պասիվ եղանակ. երկաթուղիների ու ավտոմայրուղիների պիկետավորում, հանրահավաքներ, ցույցեր, Ազգային մեջլիսի նստաշրջանների հրավիրում, որը փաստորեն ապօրինի մարմին է՝ չնախատեսված ոչ ԽՍՀՄ, ոչ Ռուսաստանի, ոչ էլ Ուկրաինայի սահմանադրություններով: Ի դեպ, Մ. Ջամիլյովի կողմնակիցները չընդունելով Ղրիմի ինքնավարության ներկա ձեւը, հաճախ են համագործակցում Սիմֆերոպոլի պաշտոնական մարմինների հետ: Այլ կերպ չէր կարող լինել, քանի որ նրանց գլխավոր նպատակը մնում է թե Ջամիլյովի, թե մեջլիսի մի շարք այլ անդամների, թե հենց Ազգային մեջլիսի օրինականացումը, քաղաքական կյանքին նրանց ակտիվ մասնակցությունը, որպեսզի հետագայում, ստանալով պետականության պաշտոնական ներկայացուցիչների կարգավիճակ, կարողանան համաշխարհային (նաեւ միջազգային իրավական) մակարդակով դնել Ղրիմի պետության ազգային ուղղվածության հարցը եւ այն լուծել թյուրքալեզու փոքրամասնության իրավունքների արհեստական բարձրացման օգնին:

Ֆանտաստիկ՞ նախագիծ է: Բնավ ոչ: Եւ օրինակի համար հեռուն գնալու կարիք չկա՝ վերցնենք Աբխազիան: Այդ ինքնավարության «միջնապատերազմյան» բնակչության 17 տոկոսը, արտաքին գործոնների օգնությամբ, վերջին հաշվով «էթնիկական զտում» կատարեց, այդ թվում վրաց-մեգրելական բնակչության նկատմամբ, որոնք կազմում էին ինքնավարության բնակչության 40 տոկոսից ավելին: Պեսիմիստականն այն է, որ Աբխազիայում պայքարն իրականում ընթանում էր հանուն սեւծովյան ծովափի: Վրաստանը պարտվեց, իսկ ո՞վ հաղթեց, Ռուսաստա՞նը, թե այնուամենայնիվ, Թուրքիան: Արդեն 1994 թ. մենք ի վերջո կիմանանք, թե արդյոք Ղրիմի ու Աբխազիայի իրադարձությունները փոխկապակցվա՞ծ են, թե դրանք ընթանում վանելու լինեն ԱՓՃ-ի անդամներին, այնուամենայնիվ ակնհայտ փաստ է, որ եւ Ռուսաստանի ԱԳՆ-ն, եւ նախագահ Ելցինը ստիպված էին հաշվի նստել նրանց տրամադրությունների հետ, որոնք ավելի հաճախ արտացոլվում էին ԳԽ որոշումներում:

Հոկտեմբերի 3-4-ի մոսկովյան իրադարձությունների գնահատականով հոկտեմբերի 5-ին հանդես գալիս, Ղրիմի ԳԽ նախագահ Ն. Բագրովը բարձր գնահատեց Սեւծովյան նավատորմի հրամանատարության զսպվածությունը, նշելով, որ Ղրիմի ղեկավարության գլխավոր խնդիրը քաղաքական նման էքսցեսներից խուսափելն է: Կիեւում Ուկրաինայի նախագահ Լեոնիդ Կրավչուկի հետ հանդիպման ժամանակ Բագրովը առաջ է քաշել Ղրիմի տնտեսական ինքնուրույնության հարցը: Պետք է հաշվի առնել, որ երկու քաղաքագետներն էլ այն «կարմիրներից» են, որոնք Մոսկվայում փորձում էին պաշտպանել իրենց տեսակետները, եւ թերեւս դա էր պատճառը, որ 1993 թվականի հոկտեմբերյան հանդիպման ժամանակ սպասվածից քիչ հակասություններ ի հայտ եկան: Այնուամենայնիվ, Կրավչուկը համաձայնվեց Ղրիմի հանրապետության ինքնուրույն բանկային եւ մաքսային համակարգերի գաղափարի հետ: Ինչպես բացատրեց Բագրովը, Ղրիմում կգործի միասնական հարկային համակարգ, որի պայմաններում թերակղզու ձեռնարկությունները հարկերը կփոխանցեն ՂՀ-ի կենտրոնական բանկին, իսկ վերջինը հաշիվները կփակի Կիեւի հետ: Պետք չէ տնտեսագետ լինել հասկանալու համար, որ Ղրիմի քաղաքական գործիչները փորձում են աստիճանաբար դուրս գալ Ուկրաինայի ենթակայությունից, եւ Կրավչուկը մտադիր չէ նրանց բացեիբաց խանգարել:

Ինչ է, Կիեւը համակերպվե՞ց ճակատագրին եւ չի՞ փորձի ոչինչ անել: Իհարկե, ոչ: Հոկտեմբերի 6-ին հայտնի դարձավ, որ Ուկրաինան համաձայն չէ Պերվոմայսկ քաղաքի միջուկային զենքի պահեստներում ստեղծված վտանգավոր իրավիճակի ռուսական հանձնաժողովի եզրակացության հետ, որի համաձայն պահեստներում ջերմաստիճանի եւ ռադիացիոն ֆոնի բարձրացման պատճառը դրանց խիստ գերծանրաբեռնվածությունն է: Որպես պատասխան, Ուկրաինայի պաշտպանության նախարարության լրատվական կենտրոնի ներկայացուցիչ մայոր Վ. Կաձոլը հայտարարեց, թե ուկրաինական հանձնաժողովը պահեստների վիճակը համարել է բավարար եւ թե Պերվոմայսկում գտնվող միջուկային նյութերի կապակցությամբ անհանգստանալու կարիք չկա: Նա նշեց, թե միջուկային մարտագլխիկները սպասարկում են Ռուսաստանի մասնագետները, որոնք էլ արգելակում են աշխատանքները: Եւ միաժամանակ Ռուսաստանի պաշտպանության նախարարությունը առաջ է քաշում Ուկրաինայի համար անընդունելի պայմաններ՝ դրանով ձգձգելով հարցի լուծումը:

Իհարկե, Ռուսաստանի ԱԳՆ-ն էլ իր հերթին մեղադրեց Ուկրաինային, միջուկային զենքի սպասարկման աշխատանքների ժամկետների խախտում եւ այլն: Միաժամանակ առաջարկվեց, որպեսզի հերթապահությունից հանվող մարտագլխիկներն անմիջապես ուղարկվեն Ռուսաստանի Մինատոմի ձեռնարկություններ, որպեսզի այնտեղ քանդվեն եւ օգտահանվեն: Իսկ ընդամենը 10 օր անց ԱՄՆ պետքարտուղար Ու. Քրիստոֆերը հայտարարեց, որ Ուկրաինա կատարելիք այցելության ընթացքում Կիեւից կպահանջի հանել 176 միջմայրցամաքային հրթիռ եւ հանել միջուկային զենքը 40 ռմբակոծիչներից: Այդպիսով Ուկրաինան զինաթափելու Ռուսաստանի եւ ԱՄՆ-ի ջանքերը վերսկսվեցին նոր թափով: Բնական է, որ պաշտոնական Կիեւը կամ պետք է գնա նոր զիջումների, կամ պաշարներ հայթայթի պայքարելու համար:

Հենց այդ պահին ակտիվացան Ղրիմի թաթարները, նորից իրենց դժգոհությունն արտահայտելով ճանապարհների, հիմնարկների եւ երկաթուղիների շրջափակումով: Հոկտեմբերի 2-ին Սեւաստոպոլի Ազգային փրկության ճակատը հայտարարեց ինքնալուծարման մասին, քանի որ քաղաքում ստեղծվել էր ծախ հայրենասիրական ուժերի նոր կազմակերպություն՝ Ռուսական ժողովրդական խորհուրդը, որն ավելի մեծ նպատակներ է հետապնդում. Ռուսաստանի հետ վերամիավորում, Սեւծովյան նավատորմի անբաժանելիություն եւ այլն: Նույն օրը Կիեւում Կրավչուկի կողմից նշանակվեց Ուկրաինայի Ռազմածովային նավատորմի նոր հրամանատար փոխծովակալ Վ. Բեզկորովայնին, որն առավել, քան իր նախորդները, հակված է համագործակցության Սեւծովյան նավատորմի հրամանատարության հետ: Նույն օրը հրապարակվեցին աքսորված ժողովուրդների առաջարկությունները ուսումնասիրող Ղրիմի ԳԽ համաձայնողական հանձնաժողովի աշխատանքների արդյունքները: Առաջարկների փաթեթի հիմնական նախաձեռնողները Ղրիմի թաթարական կազմակերպություններն են, որոնք խորհրդարանում իրենց համար առանձին քվոտաներ են պահանջում: Առաջարկվում էր Ղրիմի խորհրդարանում 20 տեղ հատկացնել աքսորված ժողովուրդներին, ինչի համար ենթադրվում էր ԳԽ կազմը 80-ից հասցնել 100 մարդու: Լրացուցիչ տեղերը պետք է բաժանվեին հետեւյալ կերպ. 14 թաթարներին, 6 հայերին, բուլղարներին, կարաիմներին, հույներին եւ այլն: Սակայն ԳԽ պատգամավորների մեծ մասը դեմ քվեարկեց այս նախագծին, ինչից հետո Ն. Բագրովը հրաժարական տվեց, որը չընդունվեց...

Սիմֆերոպոլի պաշտոնական իշխանությունների հետ Ղրիմի թաթարների առաջնորդների հակամարտությունը (մյուս տուժած ժողովուրդները քաղաքականապես պասիվ են) ցույց է տալիս, որ Ազգային մեջլիսի ղեկավարները գործում են Կիեւի ցուցումներով, որը մեկ-երկու տարի առաջ հայտարարեց աքսորված ժողովուրդներին Ղրիմում բնակեցնելու պատրաստակամության մասին:

Պատգամավորների մեծ մասը չհամաձայնվեց թաթարների պահանջած զիջումներին: Նախ, ինչպես արդեն նշվել է, պատգամավորներին, ռուս երեւույթին, վախեցրել է Աբխազիայի օրինակը. այսինքն, ենթադրելու հիմքեր կան, որ խորհրդարանում տեղերն ավելացնելուց հետո Ղրիմի թաթարները կարող են ուժեղացնել քաղաքական ճնշումը, պահանջել փոքրամասնության կարծիքը հաշվի առնելու երաշխիքներ առավել կարեւոր օրինագծերի քննարկման ժամանակ: Իսկ դա մի որոշ ժամանակ անց կարող է դառնալ խորհրդարանի ցանկացած որոշման կապակցությամբ վետոյի իրավունք: Դա էլ իր հերթին հնարավորություն կտար Ազգային մեջլիսին որոշակի ճնշում գործադրել խորհրդարանի վրա:

Երկրորդ, պատգամավորների մի մասը, ամենայն հավանականությամբ, կարծում է (եւ դրանում կա որոշակի ճշմարտություն), որ Ղրիմի թաթարները Ղրիմում չեն կարող բնիկ ժողովուրդ համարվել, եւ ստալինյան ժամանակների համատարած դավաճանության վարկածը լուրջ հիմքեր ունի եւ այլն:

Երրորդ, շատ պատգամավորներ համե-լայ քվոտաների հասկացումը աքսորված ժողովուրդներին համարում են շատ մեծ քաղաքական զիջում ոչ միայն Ղրիմի թաթարներին կամ Կիեւին, ... Ուկրաինայի ամենածայրահեղական ազգայնամոլ ուժերին, որոնք հաշվի չառնելով Ղրիմի ազգային կազմը, ամեն կերպ փորձում են ուկրաինացնել թերակղզին, ռուսների համար անբարենպաստ պայմաններ ստեղծել այնտեղ:

Սրանք են Ղրիմի տարբեր կուսակցությունների եւ էթնիկական խմբերի գործողությունների հիմնական դրդապատճառները: Իհարկե, քաղաքական ճգնաժամը դեռ չի հասել իր գագաթնակետին, երբ նախկին փաստարկների բացակայությունը զգալով, կողմերը միմյանց դիմակայելու համար դիմում են արմատական քայլերի: Սակայն, կարծում ենք, Ղրիմի Ռուսաստանի կազմ վերադառնալը թույլ չտալու համար ուկրաինական ազգայնամոլներն ու Ղրիմի թաթարների առաջնորդները կհամախմբեն իրենց ուժերը: Ի դեպ, հավանական է, որ Անկարայում նույնպես շահագրգռված են հարցի այդպիսի լուծմամբ: Թուրքիան հույսով է, որ քաղաքական առումով թույլ Ուկրաինայի կազմում գտնվող Ղրիմն ավելի հեշտ է թուրքացնել:

Այդ հանգամանքները հաշվի առնելով, մեր քաղաքական մեկնաբաններն ու փորձագետները Ղրիմի հարցն ուսումնասիրելիս պետք է պատշաճ ուշադրություն դարձնեն Ռուսաստանի եւ Ուկրաինայի փոխհարաբերությունների զարգացման ընթացքին, ինչպես նաեւ այս երկու երկրների եւ Թուրքիայի հարաբերություններին: Օրինակ, այժմ Ռուսաստանը տնտեսապես շահագրգռված է Ուկրաինայի դրամական համակարգի անկայունությամբ, որպեսզի վերջինս լքենի ռուբլու գոտի եւ ռուսական արդյունքի դիմաց վճարի միջազգային գներով: Միեւնույն ժամանակ, ուկրաինական կարբովանցի կուրսի անընդհատ անկումը ռուբլու նկատմամբ պատճառ է, որպեսզի ուկրաինական արդյունքը հոսի Ռուսաստան: Այդ պատճառով ուկրաինացի տնտեսագետները կառավարությունից պահանջում են անհապաղ դադարեցնել կարբովանցի անկումը: Ի դեպ, անցյալ տարվա ռուս-ուկրաինական հարաբերությունների լարվածությունը սկսվեց Գայդարի կառավարության Ուկրաինան ֆինանսապես խեղդելու գործողություններից անմիջապես հետո...

Որպես Մոսկվայի եւ Կիեւի հարաբերությունների վատթարացման մեկ այլ գործոն կարող է հանդես գալ ամերիկա-ուկրաինական ռազմական համագործակցությունը: Հոկտեմբերի 7-ին ԱՄՆ-ի եւ Ուկրաինայի պաշտպանության նախարարությունների աշխատանքային խմբերի հանդիպման ընթացքում ստորագրվեցին ռազմական եւ պաշտպանական համագործակցության 17 համաձայնագրեր: Ավելի առաջ, այս տարվա սկզբին Ուկրաինան Թուրքիայի հետ ռազմական համագործակցություն սկսելու փորձ արեց, որն արժանացավ Ռուսաստանի ԳԽ եւ ժողպատգամավորների համագումարի խիստ բացասական վերաբերմունքին: Եթե որեւէ մեկին թվում է, թե Ռուսաստանի խորհրդարանը ցրելուց հետո Մոսկվայում այլեւս չկա այն ուժը, որը ժամանակին կարողանա կանխել Ուկրաինայի անկախության «ավելորդ» դրսեւորումները, ապա նա չարաչար սխալվում է: Ինչպես եւ առաջ, այնպես էլ հիմա խորհրդարանն ու կառավարությունը չեն այն ուժը, որն արտաքին քաղաքականության մեջ հետեւում է Ռուսաստանի մարտավարական շահերի պահպանմանը: Կան համապատասխան մարտավարական կենտրոններ, որոնք մշտապես վարում են Ռուսաստանի արտաքին քաղաքական գիծը, եւ դրա հետ պետք է հաշվի նստեն ԱՊՀ բոլոր պետությունները: Եւ Ղրիմն այդ մարտավարությունում կարեւոր դեր ունի, որի կապակցությամբ էլ որոշվեց Սեւծովյան նավատորմի հարցը: Ի դեպ, շրջանում նավատորմի հզորացմանն ուղղված քայլերից մեկն էլ Փոթի քաղաքը ռուս նավաստիներին վարձակալության տալու ռուս-վրացական համաձայնագիրն է...

Այնուամենայնիվ, Ղրիմի եւ սեւծովյան շրջանի հիմնական իրադարձությունները դեռ առջեւում են: Երեւի չենք սխալվի, եթե ընդունենք, որ Ղրիմի թաթարների ղեկավարների կողմից այսօրվա քաղաքական իրավիճակի պահպանումը նրանց չի երաշխավորի Ղրիմի իշխանությունների հետ առճակատումից, ինչը կարող է ծանր հետեւանքներ ունենալ Ղրիմի թաթար ժողովրդի համար, որ փորձում է նորից հայրենիք ունենալ...

ՍԵՐԳԵՅ ՇԱՀԱՐՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԿԻՊՐՈՍ. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՅԼԱԶԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՐԿՐԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆԸ ՉԻ ԽԱՆԳԱՐՈՒՄ

Անցել է մոտավորապես 20 տարի, և այսօր Կիպրոսը, չնայած ներքին քաղաքական խնդիրներին, նվաճեց կյանքի միջինեվրոպական մակարդակը: Երբ 1960 թվականին բնակչության մեկ շնչին ընկնող եկամուտը կազմում էր 300 դոլլար, ապա այժմ այդ թիվը աճել է մինչև 13000: Հանրապետությունում գրեթե յուրաքանչյուր ընտանիք ունի առնվազն մեկ ավտոմեքենա, բարեկարգ տուն և այլ անհրաժեշտ իրեր:

Այդպիսի կարճ ժամանակամիջոցում, բնական ռեսուրսներով աղքատ, զրկված բարեբեր տարածքների հիմնական մասերեսից, երկիրը ինչպե՞ս կարողացավ վերականգնել տնտեսությունը փլատակներից: Գաղութային ժամանակաշրջանում Կիպրոսը իրենից ներկայացնում էր բրիտանական կայսրության ագրարային-հումքային բազա: Երբ մետրոպոլիան որոշեց կղզին վերածել ռազմածովային և ռազմաօդային բազայի, այստեղ սկսեցին կառուցել ճանապարհներ և այլ հաղորդակցություններ:

70-ական թվականների իրադարձությունները հողին հավասարեցրին ազատ զարգացման տասը տարվա հաջողությունները: Երկրի ներսում քաղաքական կացությունը նույնպես չէր կարելի հանգիստ անվանել: Հունական համայնքում առանձնացվեցին քաղաքական հիմնական 7 կուսակցություններ, մոտ 30 ինքնուրույն արհեստակցական և մի շարք կրոնական կազմակերպություններ: Սակայն քաղաքական այդպիսի այլազանությունը չխանգարեց գտնել երկրի տնտեսության զարգացման ուղիների հարցի լուծումը:

Առաջինը, ինչ որոշեցին կիպրոսցիները հանրահռչակված, արքեպիսկոպոս Մակարիոսի գլխավորությամբ, պատերազմի և խաղաղության միջև ընտրությունն էր: Կամ պայքարի մեջ մտնել և հետ վերադարձնել զավթված տարածքները, կամ ընտրել խնդիրների լուծման փոխզիջումային եղանակը և միաժամանակ բարձրացնել խաղաղ բնակչության կենսամակարդակը:

Այն ժամանակ կարևորագույնը փախստականների հարցն էր: Կիպրոսցիները գտնում էին, որ այդ հարցը պետք է լուծվեր երկու փուլով. նոր շրջաններում փախստականների համար տարրական պայմաններ ստեղծել և բոլոր բնակիչներին վերադարձնել նախկին տները: Առ այսօր առաջին մասը լուծված է: Բնակելի տների շինարարության վրա ծախսվեցին խոշոր միջոցներ, որոնց 40 տոկոսը ստացվել էր արտաքին աղբյուրներից, հատկապես ՄԱԿ-ից: Կառուցում էին սեփական ուժերով կադրերի օգնությամբ: Շինարարության համար միջոցներ հատկացնելու նպատակով արհմիությունները համաձայնվեցին աշխատավարձի իջեցմանը և մի շարք ծանր տուրքերին: Մինչև հիմա կիպրոսյան փոստի առաքումների վրա փակցվում են լրացուցիչ դրամանիշեներ, որոնցից ստացված միջոցները հատկացվում են փախստականներին:

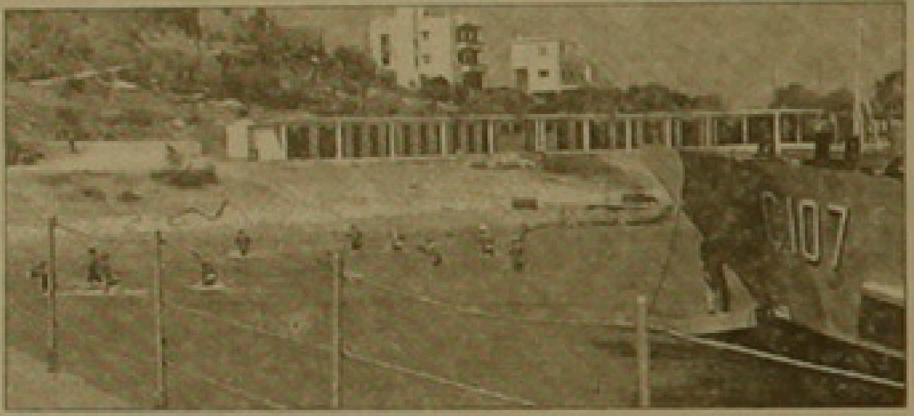

Կղզու վրա գտնվող այս փոքրիկ երկիրը 1878 թվականից եղել է Մեծ Բրիտանիայի գաղութը: Մինչ այդ երեք դար գոյատևում էր թուրքական լծի տակ: Հենց այն ժամանակ էլ կղզում առաջացավ բնակչության թուրքական մասը: Երկարատև պայքարից հետո, 1960 թվականի օգոստոսի 16-ին երկիրը անկախություն ստացավ: Մեծ Բրիտանիան Կիպրոսին թողեց մի սահմանադրություն, որը խստորեն սահմանազատեց թուրքական և հունական համայնքների շահերը: Անկախության 33 տարում Կիպրոսը հաջորդաբար դառնում էր ազգային հակամարտությունների թատերաբեմ: Ճակատագրական եղավ 1974 թվականը, երբ «սև գնդապետները» հեղաշրջման անհաջող փորձ կատարեցին: Իսկ Թուրքիան, դրանից օգտվելով, երկիր մտցրեց հսկայական բանակ՝ մոտ 50 հազար զինվոր: Երեք օր տևած պատերազմի հետևանքները քայքայիչ եղան: Հանրապետությունը կորցրեց իր տարածքի 40 տոկոսը, որտեղ տեղավորված էր զբոսաշրջիկների հյուրանոցների 90 տոկոսը:

Հանրապետության տնտեսության արագ աճի պատճառը տնտեսագետները համարում են կադրերի պատրաստման բարձր մակարդակը, աշխարհագրական նպաստավոր դիրքը, շռայլ բնությունը, որը շատ հարմար է տուրիզմի համար, ռազմական ցածր ծախսերը և, իհարկե, Կիպրոսի բնակչության ձեռներեցությունը և աշխատասիրությունը: Տնտեսական աճի կարևոր գործոն դարձավ պետական հեռանկարային պլանավորումը, որը կողմնորոշված է դեպի զարգացման կապիտալիստական ուղին:

Զբոսաշրջիկությունը տալիս է երկրի եկամուտների զգալի մասը: Սակայն այն կարծիքը, թե Կիպրոսը ապրում է միայն տուրիզմով, սխալ է: Այսօր երկիրը տուրիզմից ստանում է ազգային եկամտի միայն 40 տոկոսը: Մնացածը տալիս է գյուղատնտեսական արտադրության, թեթև արդյունաբերության և փոքր չափով հումքի արտահանումը: Կիպրոսի գյուղատնտեսության համար պիտանի հողաշերտը ձգվում է ծովի երկայնքով: Հսկայական միջոցներ են ներդրվում ջրաշինարարության վրա: Վերջին 20 տարում ոռոգվող հողերի տարածքը աճեց ավելի քան 10 անգամ: Բացի ցանքային կուլտուրաներից, հանրահայտ ձիթենիներից, ցիտրուսայիններից, բանջարեղենից, խնձորից, բանանից, տանձից, բալից, սալորից, ծիրանից, դեղձից, խաղողից, կիպրոսցիները արտահանում են հյութեր և գինեգործական արտադրանք: Կիպրոսի թեթև արդյունաբերության արտադրանքը՝ կոշիկը և տեքստիլը իրենց որակով չեն զիջում եվրոպական արտադրանքներին և համեմատաբար էժան են: Կիպրոսն անվանում են տուրիստական դրախտ: Ամեն տարի երկիր են այցելում մոտ 2 միլիոն արտասահմանյան զբոսաշրջիկներ:

Հետաքրքիր է, որ մինչև անցյալ տարի կղզում չկար սեփական համալսարան: Կիպրոսցի ուսանողները սովորում էին Եվրոպայի և ԱՄՆ-ի հայտնի համալսարաններում: Կղզում կրթությունը պարտադիր է, ընդհանուր և անվճար՝ 12 տարվա ընթացքում: Անցյալ տարի Նիկոսիայում բացվեց ազգային համալսարանը: Կիպրոսցիների 80 տոկոսը բուժվում է անվճար: Ունևոր բնակչության 20 տոկոսը բուժման համար վճարում է: Պետականների կողքին գոյություն ունեն մասնավոր հիվանդանոցներ:

Կիպրոսում գործնականում վերացվել է գործազրկությունը: Եղած գործազուրկները հիմնականում բարձրագույն կրթություն ունեցող մարդիկ են, որոնք աշխատանք են որոնում իրենց մասնագիտությամբ: Այսօր Կիպրոսը ներմուծում է միջին որակավորում ունեցող բանվորներ:

Հանցագործության մակարդակն այստեղ աշխարհում ամենանվազագույններից է: Թմրամոլության խնդիր գործնականում չկա:

Դժվար է հավատալ, որ ընդամենը 19 տարում այս փոքրիկ երկիրը ոտքի կանգնեց փլատակներից: Սակայն մինչև հիմա երկիրը կիսված է «կանաչ գծով», որի մյուս կողմում կան մոտ 40 հազար թուրքական զինվորներ: Կղզու թուրքական մասում վերաբնակվել է մոտ 80 հազար մարդ Թուրքիայի արևելյան նահանգներից:

Թուրք բնակչության այդպիսի թվի կուտակման պատճառով թուրքական գոտում ստեղծվել է ժողովրդագրական ծանր կացություն: Թվում էր, թե ունենալով կղզու բերքատու հողերի մեծ մասը և տուրիստական հյուրանոցների 90 տոկոսը, գոտու բնակիչները պետք է գերազանցեցին հույն կիպրոսցիներին տնտեսական ոլորտում: Սակայն այլ բան ստացվեց: Նախկինում հունական տարածքից հեռացած որոշ կիպրոսցի թուրքեր դիմում են պաշտոնական մարմիններին վերադառնալու խնդրանքով: Վերադառնալ այնտեղ, որտեղ մինչև հիմա գոյություն ունեն մզկիթները, որոնց պահպանման համար հունական կառավարությունը դրամ է հատկացնում: Այդ մզկիթներում այժմ աղոթողներ չկան:

Որպես արյունալի հակամարտությունների խորհրդանիշ մինչև հիմա մնում է հինավուրց մեծ քաղաքը՝ Ֆամագուստան, որը հայտնվել է չեզոք գոտում: Բնակիչները լքել են այն: Միայն երբեմն նրանք ժամանում են, որպեսզի հեռվից իրենց տների կարոտն առնեն:

Կիպրոսի նախագահ Վասիլիուն շարունակում է բանակցել թուրքերի ղեկավար Դենքթաշի հետ, սակայն առայժմ արդյունք չկա: Երկու ժողովուրդներին բաժանող գիծը մնում է որպես պատերազմի և խաղաղության միջև սահման: ■

Աբխազական հակամարտության կարգավորումը բարդ գործընթաց է

«Վրաստանը չի բանակցի նրանց հետ, ովքեր իրականացրել են Աբխազիայի արյունահեղությունը: Էդուարդ Շևարդնաձեն պատրաստ է երկխոսություն սկսել Սուխումի հետ միայն այն դեպքում, երբ Աբխազիան ներկայացնեն խաղաղ բնակիչների արյունը չհեղած մարդիկ, և երբ վրացի փախստականները վերադառնան իրենց հայրենի օջախներ», Սնարքի թղթակցին տված հարցազրույցում հայտարարեց Վրաստանի ղեկավարի մամուլի ծառայության ղեկավար Զազա Կանդելակին: Միևնույն ժամանակ նա այն միտքը հայտնեց, որ աբխազական հակամարտության կարգավորումը շատ բարդ գործընթաց է: Այն հարցին, թե ինչպես է Վրաստանի ղեկավարությունը վերաբերվում Հարավային Օսիայի Գերագույն խորհրդի նախագահ Չիբիրովի հոկտեմբերի 25-ի հայտարարությանը, թե Հարավային Օսիան միավորվում է Հյուսիսայինի հետ և ընդգրկվում է Ռուսաստանի կազմում, Կանդելակին պատասխանեց. «Դա անիրատեսական է: Ռուսաստանը ճանաչել է Վրաստանի ամբողջականությունը: Նրանք, ովքեր անում են այդպիսի հայտարարություններ, խաբում են սեփական ժողովրդին»: Խոսելով երկաթուղիների և ավտոմայրուղիների պաշտպանության հարցի մասին, Շևարդնաձեի մամուլի քարտուղարը կարծիք հայտնեց, թե քանի դեռ Արևմտյան Վրաստանում ռազմական գործողություններ են, նպատակահարմար չէ նման միջոցառումների անցկացումը: «Այդ դեպքում հավելյալ բարդություններ կառաջանան», նշեց Կանդելակին:

Սնարք

«Քաղաքացիական միությունը կլինի կենտրոնամետ»

Քաղաքացիական միություն նախընտրական միավորումը կլինի կենտրոնամետ, չի աջակցի արմատական գաղափարներին, որտեղից էլ դրանք ծագելու լինեն՝ ձախից թե աջից: Այդ մասին հայտարարեց [illegible] Ռուսաստանի արդյունաբերողների և գործարարների միության նախագահ Արկադի Վոլսկին մամուլի ասուլիսում: Նա հայտարարեց, որ նախընտրական բլոկի կազմում ընդգրկվել են ՌԱԳՄ-ն, բարեփոխման համառուսական միությունը, Ռուսաստանի արդյունաբերողների և գործարարների ասոցիացիան, Ռուսաստանի սոցիալ-դեմոկրատական կենտրոնը, «Պատերազմի վետերանները հանուն խաղաղության» շարժումը և անտառային բնագավառի աշխատողների արհմիությունը: Վոլսկու խոսքերով, ևս 50 շրջանային կազմակերպություններ առաջիկա օրերին իրենց աջակցությունը կհայտնեն նախընտրական բլոկին:

Սնարք

Ֆրյազինոյում կարտադրվեն «հարթ» հեռուստացույցներ

Մերձմոսկովյան Ֆրյազինո քաղաքի «Պլատան» ձեռնարկությունը նոր արտադրություններ է ներդնում: Այսպես, առաջիկայում կսկսվի նոր հարթ էկրանով հեռուստացույցների արտադրությունը՝ ավտոմեքենաների համար փոքր չափսի հեռուստացույցներից մինչև մեծ էկրանով գունավոր հեռուստացույցները: Ձեռնարկության տնօրեն Վլադիմիր Ուլասյուկի խոսքերով, այդպիսի տեխնոլոգիաներ առայժմ Եվրոպայում չկան և դրանց միահեծան արտադրողը եղել է միայն Ճապոնիան: Գործարանի ողջ համալիրի վերակառուցումն ու նոր մասնաշենքերի կառուցումը կարժենա 20 մլրդ ռուբլի: Հարթէկրան հեռուստացույցների գինը մոտ երկու անգամ ցածր կլինի ճապոնական նույնատիպ սարքերից: Առաջին խմբաքանակը նախատեսվում է թողարկել 1997 թվականին:

Սնարք

Ո՞րն է երկարակեցության գաղտնիքը

Յուրաքանչյուր մարդ, հասնելով որոշակի տարիքի, սկսում է մտածել. «Որքա՞ն կապրեմ ես»: Հիշելով տատիկներին ու պապիկներին, ծնողներին, համադրելով նրանց տարիները, հանգում է եզրակացության. «Մեր գեղում քիչ չեն երկարակյացները: Միգուցե ես էլ ապրեմ մինչև 90-100 տարեկան»:

Ընդունված դասակարգումով, մինչև 40 տարեկանը մարդ համարվում է երիտասարդ, 40-59 տարեկանում՝ միջին տարիքի, 60-74 տարին՝ առած, 75-ից վեր՝ ծերունական տարիքի:

Արդյո՞ք շա՞տ են երկարակյացները Հայաստանում: Այս հարցով մենք դիմեցինք ՀՀ առողջապահության նախարարության գերոնտոլոգիայի և գերիատրիայի գլխավոր մասնագետ, դոցենտ, նեյրոլոգ Յուրի Ղաղիվանյանին:

Պրն. Ղաղիվանյանը նախ բացատրեց յուրահատուկ տերմինները. գերոնտոլոգիան կենդանի օրգանիզմների ծերացման գործընթացն ուսումնասիրող գիտություն է, գերիատրիան՝ ծեր մարդկանց հիվանդությունների առանձնահատկություններն ուսումնասիրելու և բուժելու գիտություն:

Կյանքի միջին տևողությունը (1985 թ. տվյալներ)

	ԽՍՀՄ	Հայաստ.	Իսպանիա
տղ.	64 տ.	70	70
կան.	74 տ.	74	71

	Ճապոն.	Շվեդ.	ԱՄՆ	ԳՖՀ
տղ.	74	74	71	71
կան.	80	80	78	77

Վերջին տարիներին Հայաստանում խիստ կրճատվել է երկարակյացների քանակը: 1979 թ. 90-ն անց մարդկանց թիվը կազմել է 6935 մարդ, 1985 թ. այդ թիվը կրճատվել է մինչև 4966 մարդու (ցավոք ավելի թարմ տվյալներ չկան): 1970 թ. Հայաստանում ապրել են 100-ն անց 607 մարդ, 1979-ին 625 մարդ, 1985-ին նրանք եղել են ընդամենը 420 հոգի:

Սակայն երկարակյացների թվով Հայաստանը գերազանցում է զարգացած երկրներին: Հայաստանի 100 հազար բնակչին ընկնում է 20 երկարակյաց, այնպիսի զարգացած երկրներում, ինչպիսիք են ԱՄՆ, Ճապոնիան, Անգլիան, այդ թիվը տասնյակ անգամներ պակաս է:

Յուրի Ղաղիվանյանը նշում է, որ մեր հանրապետության երկարակյացների մեջ ավելի շատ են կանայք: Եւ չնայած ընդհանուր առմամբ կանայք տղամարդկանցից ապրում են միջին հաշվով 10 տարով ավելի, Հայաստանում այդ տարբերությունը կազմում է 4-5 տարի: Բժիշկը դա բացատրում է հայ տղամարդկանց բարձր ակտիվությամբ ինչպես կենցաղում, այնպես էլ աշխատանքում:

Եթե տարբերակենք ըստ շրջանների, երկարակեցության ամենաբարձր մակարդակը դիտվում է Ստեփանավանում, Ապարանում և Արարատյան դաշտավայրի մի շարք շրջաններում: Առաջ կարծում էին, որ բարձր լեռնային շրջաններում կյանքի տևողությունն ավելի երկար է: Դա այնքան էլ ճիշտ չէ: Օրինակ, Ապարանը նույն բարձրության վրա է, ինչ Սևանի ավազանը: Ապարանում շատ են երկարակյացները, Սևանի շրջանում՝ ոչ: Այստեղ, հնարավոր է, ազդում է այլ գործոն: Ապարանցիները վաղուց օգտագործում են հայնգի ջուրը, որը բուժիչ հատկություններ ունի: Ի դեպ, այդ ջուրը խմող ոչխարներն էլ շատ են գիրանում և ավելի առողջ սերունդ տալիս:

Երկարակեցությունն ավելի շատ դիտվում է գյուղական շրջաններում: Բայց չի կարելի ասել, թե դա միայն նրանց մենաշնորհն է: 1986 թ. տվյալներով Հայաստանում ապրում էր 3 միլիոն 370 հազար մարդ, որից Երևանում 1 միլիոն 146 հազարը: 80-ն անց մարդիկ հանրապետությունում հաշվվում էին 42440 մարդ, որոնցից 10213-ը ապրում էր Երևանում:

Յուրի Ղաղիվանյանի կարծիքով, ծեր մարդկանց մեջ գերակշռում են նյութափոխանակության հետ կապված, ուղեղի արյունատար անոթների գործունեությանը առնչվող, հոդերի, նյարդային համակարգի և այլ հիվանդություններ:

Ծերունական տարիքի շատ մարդկանց հիվանդություններ խրոնիկական բնույթ ունեն: Ի դեպ, եթե երիտասարդների մոտ դիտվում է մեկ-երկու հիվանդություն, ապա ծերերի մոտ դրանք մի ամբողջ «փունջ» են կազմում, որոնք միաժամանակ բուժելն անհնար է, քանի որ ծերունական թուլացող օրգանիզմը կարող է չդիմանալ դեղամիջոցների ուժեղ ծանրաբեռնվածությանը: Մինչդեռ հարկ է նշել, որ 80-ամյա մարդիկ ընդհանուր առմամբ առողջ են, քան 70 տարեկանները, քանի որ ապրում են առավել առողջներն ու ուժեղները:

Չնայած երկարակեցության հիմնահարցը ուսումնասիրվում է ողջ աշխարհի գիտնականների կողմից, «կենաց ջուրը» դեռ չի գտնվել: Մի քանի տասնամյակ առաջ աղմուկ բարձրացավ Ռումինիայի գիտնական Աննա Ասլանի մեթոդի շուրջ, որը դեղամիջոց էր առաջարկում նովոկաինը: Սակայն, նովոկաինը լավացնելով ինքնազգացողությունը, ամենևին էլ չի երկարացնում կյանքը: Որոշ բժիշկներ առաջարկում են այդ նպատակով օգտագործել Բոգոմոլցի շիճուկը, մյուսները՝ հյուսվածքային թերապիան և այլն:

Ղաղիվանյանը գտնում է, որ կյանքի տևողությունը կախված է գենետիկական գործոնից, կյանքի բնույթից ու պայմաններից: Որպես օրենք խոր ծերության են հասնում այն մարդիկ, որոնք ակտիվ կյանք են վարում, աշխատում են մինչև խոր ծերություն: Կարևոր է նաև սնունդը: Լավագույնը վիտամիններով հարուստ, ցածր կալորիականությամբ սնունդն է: Հայաստանում շատերը սնվում են օրը մեկ-երկու անգամ: Վերջին տարիների հետազոտությունները ցույց են տալիս, որ նորմալ կենսագործունեության համար պետք է սնունդ ընդունել օրը 8-9 անգամ: Այդ պայմաններում օրգանիզմը հակասկլերոզային նյութ է արտադրում, որը խոչընդոտում է աթերոսկլերոզի առաջացմանը: Մեծ է նաև ժառանգականության դերը: Եւ ամեն ինչից զատ, դա նաև ճակատագիր է...

ՎԵՐԱ ՑԱԿՏԿՈՎԱ

digitised by A.R.A.R.@

Լուրերի ժամ

Կոզիրեւ-Ղալի հանդիպում Լոնդոնում

Մեծ Բրիտանիայում պաշտոնական այցով գտնվող Ռուսաստանի արտգործնախարար Անդրեյ Կոզիրեւի եւ ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Բուտրոս Ղալիի լոնդոնյան հանդիպման ժամանակ քննարկվեց խաղաղապահական կարգավորման հիմնահարցը: Բանակցությունների ընթացքում հիմնական ուշադրություն դարձվեց նախկին Հարավսլավիայի վերաբերյալ լոնդոնյան համաժողովի նոր նստաշրջան անցկացնելու գաղափարին: Կոզիրեւը եւ Բուտրոս Ղալին համաձայնվեցին, որ համաժողովին պատրաստվելը լավ է ազդի Օուենի եւ Ստոլտենբերգի՝ Բոսնիայի եւ Հերցեգովինայի երեք հակամարտ կողմերի բանակցությունների համակարգմանն ուղղված գործունեության վրա: Հանդիպման ժամանակ քննարկվեցին նաեւ տաջիկ-աֆղանական սահմանի, Վրաստանի եւ Լիբիայի նկատմամբ ՄԱԿ-ի արգելամիջոցների հարցերը: ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Ստեղծվում է «Մամուլի պաշտպանության հիմնադրամ»

«Ռուս լրագրողները երբեւէ այդքան անպաշտպան եւ մերժված չեն եղել, նրանք երբեք չեն աշխատել այնպիսի պայմաններում, ինչպես այսօր», հոկտեմբերի 26-ին հայտարարեց ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի տնօրեն Վիտալի Իգնատենկոն: Լրագրողի կենտրոնական տանը Մոսկվայում զոհված լրագրողների հիշատակին նվիրված հավաքում ելույթ ունենալով, նա նշեց, որ չնայած շատ լրագրողներ կատարում են խմբագրության առաջադրանքն ամենավտանգավոր պայմաններում, նրանց քաղաքացիական իրավունքները ոտնահարվում են: Իգնատենկոն առաջարկեց ստեղծել «Մամուլի պաշտպանության հիմնադրամ», որպեսզի հնարավոր լինի պաշտպանել բեժ կետերում իրենց ծառայողական պարտքը կատարող լրագրողներին, հոգալ նրանց ընտանիքների կարիքները, թույլ չտալ Ռուսաստանում մամուլի ազատության ոտնահարում: Վիտալի Իգնատենկոյի խոսքերով, այդպիսի հիմնադրամի ստեղծման նախաձեռնողներն են ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը, Ռուսաստանի լրագրողների միությունը, հրապարակայնության պաշտպանության հիմնադրամը, Օստանկինո հեռուստաընկերությունը, «Մոսկովսկի կոմսոմոլեց» թերթի խմբագրությունը եւ մի շարք կոմերցիոն կառույցներ: Սնարք

Աբխազիան ստեղծում է սեփական սահմանապահ զորքեր

Զորքերի շտաբը կգտնվի Սուխումում: Նրա նպատակն է Ինգուրի եւ Կոդոր գետերի երկայնքով Աբխազիայի սահմանների պաշտպանությունը, որոնցում կտեղադրվեն երկուական անցման կետ յուրաքանչյուր երեք սահմանապահ ուղեկալների համար: Աբխազիայի սահմանապահ զորքերի նախկին հրամանատար Զ. Սարգսյանը չի նշանակվել որեւէ պաշտոնում: Զորքերի հրամանատար է նշանակվել մայոր Իգոր Միկանբան: ՆՏ

Միավորման գործընթացներ Լատինական Ամերիկայում

Լատինաամերիկյան մի շարք երկրների ղեկավարներ ընթացիկ տարվա դեկտեմբերին նախատեսում են ստեղծել ազատ առեւտրի ընդհանուր գոտի, երկուշաբթի օրը հայտարարեց Կոլումբիայի նախագահ Սեզար Գավիրիան, Կոստա Ռիկայում: Այդ տնտեսական խմբակցության մեջ կմտնեն Բոլիվիան, Վենեսուելան, Կոլումբիան, Մեքսիկան, Չիլին, Էկվադորը, Կենտրոնական Ամերիկայի եւ Կարիբյան ավազանի երկրները, որոնցում արտադրվում է Լատինական Ամերիկայի ներքին համախառն արտադրանքի կեսից ավելին: Կոստա Ռիկայի խորհրդարանում ելույթ ունենալով Ս. Գավիրիան նշեց, որ լատինաամերիկյան գործարարները խիստ շահագրգռված են աշխարհամասում սկսված միավորման գործընթացներով: Միաժամանակ Կոլումբիայի նախագահը քննադատեց եվրոպական տնտեսական միության ձեռնարկած միջոցները՝ Լատինական Ամերիկայից գյուղատնտեսական մթերքների արտահանման դեմ: Բիզնես ՏԱՍՍ

Մշակույթ

Կիլիկյան Հայաստանի օրեր Ֆրանսիայում

Մեր թերթն իր նախորդ համարներից մեկում հայտնել էր հոկտեմբերի վերջին Կիլիկյան հայկական թագավորությանը նվիրված Փարիզում բացվելիք ցուցահանդեսի մասին, որին հրավիրված են նաեւ Հայաստանի եւ Ֆրանսիայի նախագահները: Գեղարվեստական այս նշանակալից միջոցառման, ինչպես նաեւ դրան նախորդած գիտաժողովի մասին բավական սպառիչ տեղեկություններ ենք սպասում «Յառաջ» օրաթերթի սեպտեմբերի 28-ի համարում տպագրված Արմեն Մութաֆյանի հետ ընդարձակ հարցազրույցից:

Սփյուռքահայ այս ծավալուն կիլիկյան հետաքրքրությունների առաջին անգամ «բացահայտվեցին» 1988-ին, երբ լույս տեսավ նրա «Կիլիկիա. կայսրությունների խաչուղին վրա» երկհատոր ընդարձակ հրատարակությունը: Իր մյուս նկարազարդ հատորը, որ կոչվում է «Կիլիկյան հայկական թագավորությունը» եւ պարունակում է մոտ 200 վերատպություն, Արմեն Մութաֆյանը պատրաստել է վերոհիշյալ 2 ձեռնարկների կատակցությամբ, որոնց նախաձեռնողն ու ոգեշնչողն է ինքը: Հայ գիտնականն իր առջեւ նպատակ է դրել եվրոպական այդ երկրում ծանոթացնել Կիլիկյան Հայաստանի դարավոր հիշատակը: Դրա համար նա ծածրվել էր մի քանի տարի առաջ 1998-ին հայկական այդ թագավորության հիմնադրման 800-ամյակի առթիվ կազմակերպել մեծ ցուցահանդես:

Պարզվեց սակայն, որ այս տարի էլ կա համար առիթ. լրանում էր Լեւոն Ե-ի մահվան 600-ամյակը: Հայտնի է, որ կիլիկյան այս թագավորը հոր կողմից ֆրանսիական հեռավոր ծագում ուներ եւ մահացել է Փարիզում: Բայց միայն առիթը քիչ էր, պետք էր լրջորեն նախապատրաստվել եւ ոչ հայկական շրջանակներին պարտաճանաչորեն ներկայացնել միջնադարում մեծ համարում ունեցող հայկական թագավորության կյանքը: Նախ, հարկ էր լուծել համապատասխան սրահի հարցը: Դրա լուծմանը մեծապես օգնեց Փարիզի համալսարանների տեսչությունը: Հռատուրված համալսարանի դասախոս Արմեն Մութաֆյանի ծրագրով, տեսչոնի Ժանդրո-Մասալոյան նույնձքեր ամսվա համար տրամադրեց Սորբոնի մասոոը, որն իր դիրքով եւ ներքին միջնորդով համարազույն վայր է նման ձեռնարկների համար: Այնտեղ ցուցադրվելու են շուրջ 100-150 նմուշներ Երեւանի Մաշտոցի անվան Մատենադարանից, Անթիլիասի կաթողիկոսարանից, Ս. Պետերբուրգի Էրմիտաժից, Փարիզի Ազգային մատենադարանից, Վենետիկի Մխիթարյան վանքից եւ ուրիշ այլ հաստատություններից:

Կիլիկյան շատ գանձեր են պահվում Երուսաղեմի հայոց վանքում, ի մասնավորի Թորոս Ռոսլինի մի քանի նշանավոր գործեր: «Յառաջ»-ի աշխատակցուհի Արփի Թոթոյանի զարմացական հարցին Արմեն Մութաֆյանը հետեւյալ պատասխանն է տվել. «Տարի մը առաջ գացի Երուսաղեմ, կ'ուզեի ունենալ Հեթում Բ-ի զավազանը եւ 3 ձեռագիր, մեկը Ռոսլինեն: Գիտեի, որ հարցին կարգադրությունը բավական բարդ պիտի ըլլար իրենց հետ: Այդպես, իրենց առաջին հակազդեցությունը դրական չեղավ, թեեւ ոչ ալ բոլորովին ժխտական: Հետո խնդրեցի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի եւ Վազգեն Ա-ի միջնորդությունը, երկուքն ալ Երուսաղեմ գրեցին խնդրելով, որ դրական պատասխան տրվի: Այսուհանդերձ, վերջնական պատասխանը ժխտական եղավ, ինչ որ անընդունելի կգտնեմ: Ինչպե՞ս կարելի է հայկական մշակույթը ծանոթացնելու փորձ կատարել, երբ մեր գլուխգործոցները ցույց տալու առիթ չի տրվիր»: Նման մերժումի գլխավոր պատճառը Արմեն Մութաֆյանը համարում է «հայկական հետամնաց, պահպանողական ավանդամոլությունը», երբ հայածված ժողովուրդը կարծում է, թե ինչ որ կարողացավ փրկել, պիտի գաղտնի պահի:

Ցուցադրելու համար նախատեսված նմուշների մեջ են 15-20 ձեռագրեր, ոսկերչական իրեր, դրամներ եւ կնիքներ: Առանձնացնելի է Սկեւռայի մեծարժեք մասնատուփը, որ մինչ օրս դուրս չէր բերվել Էրմիտաժից: Կան նաեւ պատմական փաստաթղթեր, մասնավորապես առեւտրական պայմանագրեր եւ արեւմտյան իշխանավորների ու պապերի նամակներ: Ճիշտ է, հայոց թագավորների գրագրության լեզուն հայերենն էր, բայց իրենց մայրաքաղաք Սիսում նրանք ունեին թարգմանիչներ, որոնք կարեւոր փաստաթղթերը թարգմանում էին լատիներեն, ֆրանսերեն, հունարեն, արաբերեն, իտալերեն, խալդերեն: Դրանք լավագույնս փաստում են կիլիկյան հայկական պետության միջազգային բնույթը եւ երեւան հանում նրա բազմազան առեւտրական կապերը հարեւան երկրների հետ: Հետաքրքիր է, օրինակ, 1201-ի ջենովացիներին ուղղված մենաշնորհը, որ գրված է լատիներեն, իսկ ստորագրության մեջ Լեւոն անունը հունարեն է, «թագավոր Հայոց»-ը՝ հայերեն:

Ցուցահանդեսի կազմակերպման ծախսերը կազմել են 750 հազար ֆրանկ, որի կեսից ավելին տրամադրվելու է ցուցանմուշների անվտանգության ապահովմանն ու տեղափոխմանը: Նյութական գլխավոր հատկացումներն արվել են Ֆրանսիայի մշակույթի եւ արտաքին նախարարությունների ու Փարիզի քաղաքապետարանի կողմից: Հետաքրքրական էր այս ցանկում տեսնել Կիպրոսի Հանրապետության ներկայությունը: Համեմատության մեջ հայկական կողմը բավական համեստ մասնակցություն է ունեցել. Հայ բարեգործականը, օրինակ, տրամադրել է 10 հազար ֆրանկ: Օգնելու պատրաստակամություն է հայտնել նաեւ Գարեգին Բ կաթողիկոսը: Որպես հովանավորներ հանդես են գալիս Հայաստանի Հանրապետության նախագահությունը, Կիպրոսի կառավարությունը, ֆրանսիական վերոհիշյալ 2 նախարարությունը, Փարիզի քաղաքապետարանը եւ ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ն:

Մինչ ցուցահանդեսի բացվելը տեղի է ունեցել Լեւոն Ե-ի մահվան 600-ամյակին նվիրված միջազգային գիտաժողով, որին մասնակցել էին 10 երկրների շուրջ 40 մասնակիցներ: Որպես այս ձեռնարկի վայր ընտրված էր Պուատիեն, որից 20 կմ հեռավորության վրա գտնվող Լուսինյան գյուղը ժամանակին մեծ բերդաքաղաք է եղել: Մոտ 10 տարի առաջ այդտեղ հիմնված ընկերության նպատակն այդ պատմավայրի փառավոր անցյալի վերակենդանացումն է, վայր, որտեղ ծնվել են Երուսաղեմի, Կիպրոսի եւ հայկական մի քանի թագավորներ: Նույն ընկերության հրավերով 2 տարի առաջ «Լուսինյան եւ Հայաստան» թեմայով դասախոսություն է կարդացել նաեւ Արմեն Մութաֆյանը: Միջազգային գիտաժողովին հնչած զեկուցումները, որոնց նյութը հիմնականում եղել են Կիպրոսը եւ Կիլիկիան, հրատարակվելու են Պուատիեի համալսարանի կողմից առանձին ժողովածուով: Այս կապակցությամբ քաղաքի մուտքին զետեղվել է տախտակ հետեւյալ արձանագրությամբ. Lusinian patie des rois de Jerusalem, de Chypre et d'Armenie: Լուսինյանի եկեղեցում հայկական ծեսով մատուցվելու է պատարագ, որին պատարագելու է Վրեժ ծախանա Ներսիսյանը:

Կիլիկյան Հայաստանի օրերը Ֆրանսիայում շարունակվում են:

Պատրաստեց ԼԵՎՈՆ ԼԱՑԻԿՅԱՆԸ

ԱԶԳ - ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ԿՈՉՈՒՄՆԵՐԸ ՇԱԽՄԱՏՈՒՄ ԴԵՌ ԱՄԵՆ ԻՆՉ ՉԵՆ

Լյուցեռնում տեղի ունեցող շախմատի աշխարհի թիմային առաջնության 3-րդ տուրն էլ անցավ բացառիկ լարված պայքարում: Օրվա մեծ անակնկալ էր օլիմպիական չեմպիոն Ռուսաստանի հավաքականի պարտությունն իսլանդացիներից (1,5-2,5), որոնք միայն վերջին պահին հայտնվեցին մասնակիցների կազմում: Առաջատարներից մեկին՝ Լատվիայի թիմին չհաջողվեց կոտրել ճեկոսլովակացիների դիմադրությունը (2-2):

Ամենեւին է, որ մրցանակային տեղերի լուրջ հավակնորդներ են ԱՄՆ-ի եւ Ուկրաինայի հավաքականները: Ուկրաինացիները 3-1 հաշվով պարտության մատնեցին կուբացիներին, իսկ ամերիկացիները հաղթում են Ուզբեկստանի հավաքականին (2,5-0,5): Երրորդ տուրից առաջ արդեն կարելի էր ենթադրել, որ Հայաստանի շախմատիստներին, որոնք հանդիպում էին չինացիների հետ, դժվարին մրցախաղ է սպասում, քանի որ կոչումներով աչքի չընկնող, բայց արտակարգ նպատակասլաց եւ համառ Ասիայի չեմպիոնները Լյուցեռնում գերազանց խաղ են ցուցադրում: Ցավոք, իրականությունը գերազանցեց ամենահոռետես կանխագուշակումները:

Այն բանից հետո, երբ Լպուտյանը սեւերով գերազանց դիրքի չկրճեց եւ արդեն 17-րդ քայլում ոչ-ոքի խաղաց Լինի հետ, թվում էր, թե հաղթանակը, այն էլ այնման մեծ հաշվով, մերը կլինի, քանի որ մնացած երեք խաղատախտակների վրա Հայաստանի հավաքականն առավելություն ուներ: Բայց նախ Պետրոսյանը, սեւերով զգալի գերազանցության հասնելով Լիի հանդեպ, փոխադարձ ուժեղ ցայտնոտում պարզապես չնկատեց, որ մեկ քայլից մատ է ստանում: Ապա Մինասյանը, շահած դիրք ստանալով Փենգի դեմ, անփույթ խաղով կտրուկ փոխեց իրավիճակը եւ պարտվեց: Մեր փորձառու գրոսմայստերների պարտություններն առավել ցավալի ու անսպասելի էին, քանի որ նրանց երեսասարդ մրցակիցներն աշխարհի առաջնության բոլոր մասնակիցներից միակն են, որ չունեն ոչ միայն գրոսմայստերի, այլեւ միջազգային վարպետի կոչումներ: Եւ միայն մեր անվիճելի առաջատարը՝ Վահանյանը, որը Լյուցեռնում ցուցադրում է իսկական պրոֆեսիոնալին հատուկ ուժեղ եւ վստահ խաղ, փայլուն ծեւով իրագործեց իր փոքրիկ առավելությունը եւ հաշվի տարբերությունը հասցրեց նվազագույնի 1,5-2,5:

Վահանյանի հաջողությունը Լյուցեռնում մեր առաջին հաղթանակն է, եւ պետք է հուսալ, կօգնի անհաջող մեկնարկած հայ գրոսմայստերներին, մանավանդ որ 1-2 վստահ անցկացրած մրցախաղը կարող է դրությունը ոսկել, քանի որ աշխարհի առաջնությունը շատ համահավասար կազմ է հավաքել: Այդ են վկայում 3-րդ տուրի մյուս հանդիպումների արդյունքները:

Դրությունը երեք տուրից հետո:

1. Լատվիա՝ 7,5 (12), 2. ԱՄՆ՝ 7 (11), 3. Չինաստան՝ 7 (12), 4. Ռուսաստան՝ 7 (12), 5. Ուկրաինա՝ 5 (8), 6. Հայաստան՝ 5 (12), 7. Շվեյցարիա՝ 5 (12), 8. Ուզբեկստան՝ 4 (11), 9. Իսլանդիա՝ 4 (8), 10. Կուբա՝ 3,5 (12)

Ընդհանրապես պարտիաները հազվադեպ են անավարտ մնում, եւ դրան նպաստում է շատ լարված խաղակարգը: Չորս ժամվա ընթացքում 40 քայլ կատարելուց հետո մրցակիցներն առանց դադարի խաղում են եւս մեկ ժամ մինչեւ ժամանակի 2-րդ ստուգումը: Ապա, եթե պայքարը չի ավարտվել, հայտարարվում է մեկ ժամ ընդմիջում ընթրիքի համար, եւ խաղը շարունակվում է կրկին եւս մեկ ժամ մինչեւ ժամանակի երրորդ ստուգումը: Եւ միայն եթե այդ պահին էլ ուղիղ կնգիշերին, համառ շախմատիստները չեն պարզել հարաբերությունները, պայքարը հետաձգվում է հատուկ վերախաղարկման համար հատկացված օրը շարունակելու համար:

ԳԱԳԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ
Լյուցեռն

Հայաստանի բասկետբոլիստուհիների լավ խաղն էլ չի փրկում

Բասկետբոլի կանանց Ֆրանսիայի առաջնություն

7-րդ տուր

«Շալլ»-«Էքս»՝ 50-51 (25-24)

«Վալանսիեն Օրշի»-«Ստրասբուրգ»՝ 90-68 (45-39)

«Ռուան»-«Նիս»՝ 62-55 (30-28)

«Մոնֆերան»-«Տարբ»՝ 62-84 (23-48)

«Սերեն-Լուսակ»-«Քլերմոն»՝ 61-94 (36-45)

«Բուրժ»-«Միրանդ»՝ 70-73 (35-28, 62-62)

Սպասվում էր, որ 7-րդ տուրում «Սերեն-Լուսակը» 2-րդ հաղթանակը կտանեն, մանավանդ որ խաղում էր սեփական հարկի տակ եւ ամենակարեւորը ենթադրվում էր, որ մրցակցի 3 առաջատար խաղացողներ տարբեր պատճառներով հանդիպմանը չեն մասնակցի: Սակայն «Քլերմոնը» մրցասպարեզ դուրս եկավ մարտական կազմով, եւ հենց առաջատարներն էլ վճռեցին հանդիպման ելքը: Խումբը վերաբերում է Օլգա Տարասենկոյին (188 սմ, Ռուսաստան), Իզաբելլ Ֆիալկովսկուն (193 սմ), Ֆրանսիայի հավաքականի ավագ Պասլին Էկամբիին (186 սմ): Ֆիալկովսկին նույնպես Ֆրանսիայի հավաքականի առաջատարներից է, եւ Հայաստանի հավաքականի բասկետբոլիստուհիները վերջին երկուսին լավ են ճանաչում Թուլուզի մրցաշարից: Եթե 1-ին կեսում «Սերենը» քիչ թե շատ դիմադրեց մրցակցին, ապա 2-րդ կեսում «Քլերմոնի» առավելությունը բացահայտ էր, ընդ որում, Տարասենկոն եւ Ֆիալկովսկին վաստակեցին 31-ական, իսկ Էկամբին՝ 15 միավոր: Կրկին գերազանց խաղաց Լյուբով Ալեքսանդրովա-Քոչարյանը, որը վաստակեց 20 միավոր եւ ճանաչվեց հանդիպման լավագույն խաղացողներից մեկը: Ընդհանուր առմամբ, անցկացրած 7 հանդիպումներից 6-ում Ալեքսանդրովան արժանացել է բարձր գնահատականի եւ այդ ցուցանիշով ամերիկացի Սիմոնսի («Տարբ») հետ լավագույնն է: Վերջինս վստահորեն գլխավորում է ռմբարկուների ցուցակը: «Քլերմոնի» հետ խաղում Անահիտ Հակոբյանը վաստակել է 11 միավոր: Տուրի ամենաարդյունավետ խաղացողը նախորդ առաջնության գլխավոր ռմբարկուն էր «Վալանսիենի» կենտրոնական, ամերիկացի Ձոնսոնը, որը վաստակեց 32 միավոր, բայց մեկ խաղի ռեկորդակիրը մնում է Ալեքսանդրովա-Քոչարյանը (34 միավոր):

Առաջնության ռմբարկուները

1. Սիմոնս («Տարբ») - 186
2. Սանտանիելլո («Էքս») - 160
3. Ալեքսանդրովա («Սերեն») - 151
4. Ձոնս («Վալանսիեն») - 140
5. Խրուդաշովա («Բուրժ») - 138
6. Ալավիեւա («Միրանդ») - 137
7-8 Նազարենկո («Շալլ») - 127
Քրոուֆորդ («Նիս») - 127
9. Ֆիալկովսկի («Քլերմոն») - 116
10. Հապավ («Ստրասբուրգ») - 115
11. Նեմցովա («Մոնֆերան») - 112
12. Հակոբյան («Սերեն») - 110

Առաջիկա շաբաթ օրը «Սերեն-Լուսակը» արտագնա խաղում ուժերը չափելու է առաջատարի՝ «Տարբի» հետ:

Մրցաշարային աղյուսակը 7 տուրից հետո

	Մ	Խ	Հ	Պ
1. Տարբ	14	7	7	0
2. Էքս	13	7	6	1
3. Վալանսիեն	12	7	5	2
4. Միրանդ	12	7	5	2
5. Քլերմոն	11	7	4	3
6. Շալլ	11	7	4	3
7. Ռուան	11	7	4	3
8. Բուրժ	10	7	3	4
9. Նիս	9	7	2	5
10. Սերեն	8	7	1	6
11. Ստրասբուրգ	8	7	1	6
12. Մոնֆերան	7	7	0	7

ԱՐԱՄՈՆ ԲՈՅԱՋՅԱՆ
Փարիզ

Բաժինը վարում է ՄՈՒՇԵՂ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

NAAVI
AVIACORPORATION

«ՆԱԱՎԻ» ավիաընկերությունը առաջարկում է

ԵՐԵՎԱՆ-ՕՄՍԿ-ԽԱԲԱՐՈՎՍԿ

ավիաուղի մարդատար եւ բեռնատար ինքնաթիռներով:
Տոմսերը վաճառվում են ընկերության գրասենյակում, որի հասցեն է
«Սեւան» հյուրանոց, 120 սենյակ:
Տեղեկությունների համար զանգահարել 56-49-78, 58-26-53

PUBLISET

K ՔԱՄԵԼԻԱ ՍՊԸ

«Քամելիա» ՍՊԸ-ն կազմակերպում է տուրիստական ուղեւորություններ հետեւյալ ուղերթներով.

ԹԱՒԼԱՆԴ (Բանգկոկ, Պատայա) 8 օր, ԹՈՒՆԻՍ 7 օր,
ՀԱՐԱՎ. ԿՈՐԵԱ (Սեուլ) 8 օր, ՉԻՆԱՍՏԱՆ (Պեկին) 7 օր,
ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ (Դելի) 7 օր, ԻՆԴՈՆԵԶԻԱ 8 օր,
ՄԱԼԹԱ 8 օր, ՖՐԱՆՍԻԱ (Փարիզ) 6 օր,
ՎԻԵՏՆԱՄ 8 օր, ԱՆԳԼԻԱ 7 օր,
ՀԱՐԱՎԱՅԻՆ ԿՈՐԵԱ-ԹԱՅՎԱՆ 8 օր

Անհատական ուղեւորություններ եւ էլիի վիզաների ձեւակերպում հետեւյալ երկրներ.

ԱՎՍՏՐԻԱ
ԲԵԼԳԻԱ
ՀՈԼԱՆԴԻԱ
ՇՎԵՅՑԱՐԻԱ
ՇՎԵԴԻԱ

PUBLISET

Հասցեն. Բաղրամյան 3, Գրողների տուն, 4-րդ հարկ: Հեռ. 56 36 66

IMAC
ՀԱՅ-ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԵՂ ՖԻՐՄԱՆ

«ԻՄԱԿ»-Ը ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ Է.

Բեռների տեղափոխում «ԻL-76» ինքնաթիռներով «Զվարթնոց» օդանավակայանից Երեւան-Ստավրոպոլ երթուղով: Ըստ պահանջի ձեր բեռները կտեղափոխվեն ԱՊՀ ցանկացած վայր: Ուղեվարձի գինը 1 կգ քաշի համար եւ վճարման ձեւը՝ պայմանագրային:

«ԻՄԱԿ»-Ը ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է.

Արդյունաբերական ապրանքների իրացման պատվերներ ԱՊՀ ցանկացած երկրում:

«ԻՄԱԿ»-Ը ԱՊԱՀՈՎՈՒՄ Է.

Պահեստավորման եւ պահակային ծառայություններ Ստավրոպոլում եւ ավտոտրանսպորտով ընդունված գներից 30 տոկոս էժան բեռների տեղափոխում Ստավրոպոլից ԱՊՀ ցանկացած վայր:

- Ուղեւորների համար ուղերթներ «Էրեբունի» օդանավակայանից՝ ՎՈԼԳՈԳՐԱԴ, ՍՏԱՎՐՈՊՈԼ, ԱՍՏՐԱԽԱՆ եւ հետադարձ:

«ԻՄԱԿ»-Ը ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ Է.

Նախնական պատվերներով ուղեւորների եւ բեռների ինքնաթիռներով տեղափոխում ԱՊՀ ցանկացած երկիր եւ երկարատեւ համագործակցության հիման վրա՝ արտասահման:

«ԻՄԱԿ»-Ը ԻՐԱՑՆՈՒՄ Է.

Սննդամթերք, նաեւ ընդունում է դրանց ձեռքբերման նախնական պատվերներ եւ ներմուծում է Հայաստան մեկ շաբաթում:

«ԻՄԱԿ»-ը Երեւանի պահեստներում մշտապես ունի ապրանքների լայն տեսականի, եւ իրականացնում է մեծածախ եւ ապրանքափոխանակման գործարքներ:

375009, Երեւան,
Իսահակյանի փ. 28,
3-րդ հարկ

Հեռ. 52-97-40, 52-99-83
Ֆաքս 56-15-48

NORINVEST
Investment-Financial Company
14 Abovian str., Yerevan, Republic of Armenia

«ՆՈՐԻՆՎԵՍՏ»
Ինվեստիցիոն-ֆինանսային ընկերությունը

Տեղեկացնում է ամերիկյան դոլարով փոխառությունների ընդունման մասին

Ժամկետները՝ 3 եւ 6 ամիս
Տոկոսների վճարումը՝ յուրաքանչյուր ամիս

Շարունակվում է նաեւ ռուբլային ներդրումների ընդունումը

NORINVEST-ը իր ավելի քան 17000 ավանդատուների վստահելի գործընկերն է
NORINVEST-ը հուսալիության երաշխիք է

NORINVEST

Սպասում ենք Ձեզ Աբովյան 14, 2-րդ հարկ, 100 սենյակ հասցեով, հեռ. 56-19-31

ONAISIS CO. LTD

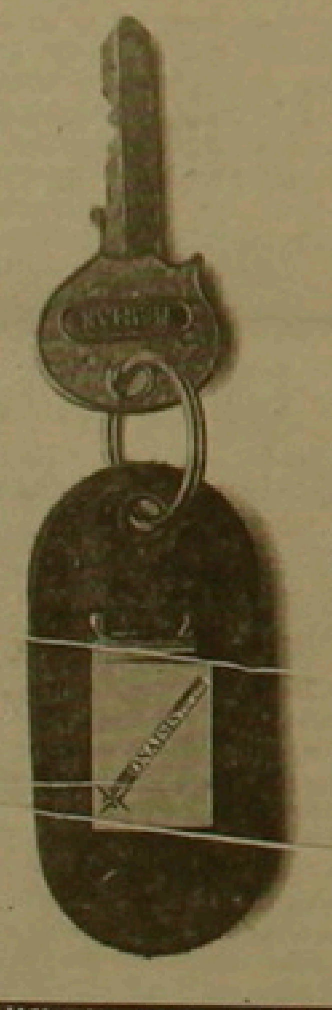

«ՕՆԱԻՍԻՍ» ֆիրման տարադրամով առաջարկում է արտասահմանյան մակնիշի ավտոմեքենաներ, շուկայականից 30% ցածր գներով:
Ընդունվում են ցանկացած արտասահմանյան մակնիշի ավտոմեքենաների պատվերներ: Տեղ հասցնելու ժամկետը 10 օր:
Նախնական մուծում չի պահանջվում:

PUBLISET

«Անի» հյուրանոց, 630 սենյակ, հեռ. 562211, 594630, ֆաքս 562211

Հայտարարություն

*Վաճառվում է գերմանական հնամենի դաշնամուր
C. VIEWEC. BRESLAV.
(փղոսկրյա ստեղներով)
Զանգահարել
22-20-39*

«ՆՈՅ»
«ՆՈՅ» ԿՈՄԵՐՑԻՈՆ ԲԱՆԿ

Ներդրած Ձեր ավանդների ՇԱՀՈՒՅԹՆԵՐԸ ԼԱՎԱԳՈՒՅՆՆ ԵՆ, քանի որ դրանք իրական են ու մանրակրկիտ հաշվարկված բարձրակարգ մասնագետների կողմից:

«Անի» հյուրանոց 507, 514 սենյակներ հեռ. 59-45-14, 56-49-30
Չեխովի-23, հեռ. 46-25-27, Հանրապետություն-67, հեռ. 56-51-07

Աշխատանքային ժամեր՝ ամեն օր 10:00-16:00
Բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերից:

PUBLISET

«Հրազդան» կենտրոնական մարզադաշտ

30 հոկտեմբեր, 1993 թ.

ՖՈՒՏԲՈԼ ՇՈՈՒ

Նվիրված «Արարատ-73» ֆուտբոլային թիմի հաղթարշավին

20 տարի անց...

Առաջին խաղակես
ֆուտբոլ շոու՝ երգիչներ, հումորիստներ, երաժիշտներ, պարախմբեր, կրկեսի արտիստների հավաքական:
Երկրորդ խաղակես
«Արարատ-73»-ավետսի վարպետներ:
Երրորդ խաղակես
«Արարատ-73»-Հայաստանի պետական, հասարակական-քաղաքական գործիչների հավաքական:
Բազում անակնկալներ ուղղաթիռներով, շտապ օգնության եւ հրշեջ մեքենաներով... Իհարկե, նաեւ տոնավաճառ:
երկաղխորհրդի գործկոմ, «Արարատ-73» ընկերություն, Ազգային ֆիլհարմոնիկ գործակալություն

Սկիզբը ժամը 14:00-ին
Մուտքն ազատ է

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ

Գլխավոր խմբագիր
ՀԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635

Խմբագիր
ՀԱՄԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ / 581841

Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863

Apple® Macintosh®
համակարգչային շարուածք
«Ազգ» թերթի

Azg
armenian daily

Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635

47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Ոճային ձեւավորման եւ շարադրանքների հեղինակ ՊԱՎԵԼ ՂԱԼԱՔՅԱՆ